

Diabol je skvelý teológ

Exorcista páter
Benigno Palilla, FMR,
o nebezpečných
zbraniach diabla

str. 2

Straty bez nálezov

Sekularizmus
v úlohe doktrín
štátov prestáva
byť neutrálny

str. 5

Mládež už len stláča klávesy

S Emilom Bětákom,
novým predsedom ÚSKI,
o postavení a poslaní
inteligencie

str. 14

Nerizikové riziko

Ked' sa to tak zoberie, Boh stvorením človeka vlastne riskoval. Stvoril ho ako svoje potenciálne riziko. Stvoriteľ však predsa len prijal toto riziko, najmä riziko človekovej slobody, ktorá sa kedykoľvek môže obrátiť proti nemu.

Je tu však jedna, vcelku dosť nepríjemná vec. Ježiš nás totiž v svojej „programovej“ reči na vrchu vyzval, aby sme boli „dokonalí, ako je dokonalý váš nebeský Otec“ (Mt 5, 48).

A to je vskutku nepríjemné. Úsilie o dokonalosť zákonite obsahuje v sebe aj riziko. Ak je teda človek riziko Boha, veriaci kresťan by potom mal byť rizikom pre spoločnosť, najmä tú súčasnú. Dokonalosť má totiž nielen vertikálny, ale aj horizontálny rozmer.

A nepríjemnosť sa zrazu mení na problém.

Som, alebo si myslím, že som, veriaci. Modliem sa, chodievam do kostola, občas aj na púte, sem-tam dám almužnu, moje deti chodia na náboženstvo, usilujem sa nikomu neublížiť... Skrátka, ak odhliadnem od drobných prehreškov (ale povedzte, kto ich nemá?), som vcelku dobrý kresťan. Isto, nie som svätec, ale ani vyhlásený hriešnik. Taký obyčajný sivý priemer.

Je tu však jeden problém. Moje kresťanstvo má, aj keď viac ako chabý, ale len vertikálny rozmer. Nie som „horizontálny“. Pre spoločnosť nepredstavujem nijaké riziko. Kresťanské riziko. Riziko „soli zeme“ (Mt 5, 13).

Prijal som totiž, či lepšie – uspokojil som sa s úlohou, akú mi vymedzila spoločnosť: Zachovať si svoje zvyky priemerneho kresťana, a tak zachovať vonkajší spoločenský poriadok, ktorý mi, ak nevystřím priveľmi rožky, zabezpečí vlastné zachovanie.

Lenže kresťan by mal meniť svet. „Boh nechce robiť všetko sám,“ napísal Nino Salvaneschi. Má pravdu: nebolo by to ani spravodlivé, ani dôstojné. A tak to Boh riskol so mnou. Riskol, že sa ako jeho nasledovník neuspokojím s malou úlohou hráča na triangli v obrovskom orchestri, ale ponúka mi stradivárky, aby som na nich, aj napriek hudobnej „hluchote“, hral pre celú spoločnosť.

Boh riskol, že ja to risknem. Že sa budem angažovať. Že risknem s jeho pomocou, skrze neho, s ním a v ňom, hrať z jeho partitúry mocným tohto sveta, politikom, bankárom, ľudom, čo sa nudia za oknami svojich klubov, ale aj robotníkom, úradníkom, učiteľom, predavačkám...

Riskol, že si nebudem brnkáť na triangli v kúte kôlne, ale že vyjdem s jeho stradivárkami na verejnosť.

Lalo Gutierrez: *Ste svetlo sveta, sol' zeme*

Riskol, že risknem kvôli hre na jeho stradivárky svoju povest', postavenie, kariéru...

Boh riskol, že sa stanem pre spoločnosť soľou, rizikom, ktoré ju aspoň jemne podrme a aspoň na malú chvíľu prebudí z bezbožného spánku.

Osud neslanej soli je trpký. Spoločnosť ju nepotrebuje (porov. Mt 5, 13).

A keď sa to tak zoberie, vlastne jej vyhovuje moje nehorizontálne kresťanstvo. So mnou totiž nič neriskuje. Ani svoje prebudenie...

PAVOL PRIKRYL

Myšlienka čísla:

*Ak človek v svojej podkrovnej komôrke prechováva túžbu,
ktorá je dostatočne silná,
zapáli zo svojej podkrovnej komôrky svet.*

Antoine de Saint-Exupéry

Sicílsky exorcista: Najnebezpečnejšou zbraňou v rukách diabla je jeho pokúšanie na hriech

Diabol je skvelý teológ

„Pápež hovorí o diablovi, no Cirkev sa všeobecne o ňom zmieňuje čoraz menej,“ povedal v rozhovore pre Rádio Vatikán sicílsky exorcista, páter BENIGNO PALILLA, FMR (na obr.). Uverejňujeme podstatnú časť rozhovoru.

Páter, mnoho ľudí si myslí, že diabol nejestvuje.

Možno sa v Cirkvi málo hovorí o zlom duchu, pretože to nerobíme ani my kňazi a rehoľníci, dokonca ani v tých prípadoch, keď nám to liturgia povoľuje. Diabol skutočne existuje, ako to učí aj *Katechizmus Katolíckej cirkvi*, publikovaný za pontifikátu sv. Jána Pavla II. Keď katechizmus komentuje poslednú prosbu Otčenáša, „zbav nás zlého“, vysvetľuje, že zlo v tejto prosbe nie je nič abstraktné, ale naopak – označuje osobu, satana, zradcu, o ktorom hovorí Ježiš. Uvedomujem si, že keď niekto nie je v priamom kontakte s diabolovou existenciou, je to pre neho zjavne namáhavé. Pamätám sa na jedného biblistu, ktorý sa zúčastnil na troch exorcizmoch. Nikdy ich sám nerobil. Potom sa mi zveril: „Niečo iné je o tom študovať v knihách, niečo iné je stretnutie s realitou.“

V čom spočíva najväčšie nebezpečenstvo diabla?

Najnebezpečnejšou zbraňou v diabolových rukách nie je posadnutosť v jej rôznych stupňoch, ale jeho pokúšanie na hriech. Hriechom nás Diabol skutočne ovláda, vstupujeme do jeho moci.

Čo je to exorcizmus? Rovnako, ako sa často popiera diabol, rovnako sa nehovorí ani o modlitbe za oslobodenie a o obrade exorcizmu...

Exorcizmus je verejná modlitba Cirkvi, a teda je to liturgia. Exorcista v tej chvíli zastupuje celú Cirkev, a to prostredníctvom presne daného obradu. Naopak, niečo iné je modlitba za oslobodenie, čo je súkromná modlitba, ktorú sa modlí jednotliviec. Nie je to modlitba stanovená Cirkvou, a preto môže byť spontánna, lebo veriaci si môže napríklad vybrať nejaký biblický žalm a súkromne sa ho pomodliť.

K exorcizmu sa určite pristupuje len v mimoriadnych prípadoch...

Áno, prirodzene! Predovšetkým sa nedá začať s exorcizmom, ak neexistuje istota, že ide o skutočný prípad posadnutosti. Exorcizmus v svojej invokatívnej forme – nehovorím teraz o imperatívnom vyhánaní – sa môže použiť také ako diagnostický nástroj. Určité prvky, typické pre posadnutosť diablom, sa totiž objavujú predovšetkým v priebehu exorcizmu. Teda, ak tu démon pôsobí, pri exorcizme vyjde na povrch. Potom predovšetkým nakladáme s odporom danej osoby voči všetkému posvätnému. Ja osobne najväčším používam jeden prvok, ktorý ma naučil môj učiteľ páter Matteo La Grua.

Vyžadujem odpovede od jednej z osôb – lekár by povedal, že tu ide o prípad rozdvojenej osobnosti. A tieto odpovede so mnoho ráz teologicky veľmi hlboké...

Je diabol vycibrený teológ?

Áno, a preto človek začína chápať, že tu naozaj nejde o patológiu či rozdvojenú osobnosť, ale práve o osobu zlého ducha, o ktorej hovorí Biblia.

Spomínam si na jeden konkrétny prípad, keď mi jedna osoba povedala: „Tento človek je môj a nedám ti ho.“ Reagoval som: „Pozri, keby to povedal Ježiš, tak by som to pochopil, pretože Ježiš zaň dal život. Čo si ty dal tomuto človeku, aby si mohol povedať, že je tvoj?“ Odpoveď znela: „Nenávist!“ „Keď nenávidíš, máš z toho teda aspoň nejaký prospech?“ pýtal som sa ďalej. „Nijaký prospech,“ znela odpoveď.

Z teologického hľadiska by chorý človek nikdy nemohol takto odpovedať. Pretože ako Boh nepozná nič iné než lásku – a jeho láska mu neprináša vôbec nijaký zisk, pretože je šťastný, nekonečne šťastný –, tak diabol nevie nič než nenávidieť. A zo svojej nenávisti úplne nič nevyťažší, pretože je sám číra nenávist.

Ako sa brániť pred zlom?

Myslím si, že tak, ako hovoria otcovia biskupi, teda hlásaním evanjelia. Už kvôli tomu, že mnoho ľudí, ktorí sa zúčastňujú na okultných praktikách, dokonca zároveň chodia do kostola. To znamená, že naša evanjelizácia nie je dostatočná, že je nutné vytrvať a pokračovať!

-r-/RV
(Snímka: F.R.M.)

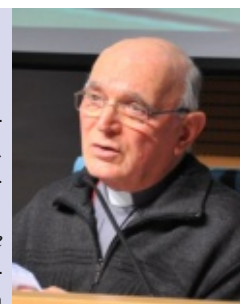
Neznesiem, keď sa milujú

„Neznesiem manželov, ktorí sa milujú,“ túto strohú a spupnú odpoveď si vypočul exorcista padovskej diecézy Mons. Sante Babolin (na obr.) Kňaz sa pýtal diabla, prečo trýzni priateľovu manželku.

Mons. Babolin pre mexický katolícky týždenník *Desde La Fe* vysvetlil, že satanova nenávist voči manželstvu pochádza zo skutočnosti, že sviatosť manželstva je blízka sviatosti Eucharistie. Taliansky kňaz to vysvetlil nasledovne: „V Eucharistii Pánovi prinášame chlieb a víno, ktoré sa pôsobením Ducha Svätého premieňajú v Ježišovo telo a krv. V sviatosti manželstva sa deje niečo obdobného: milosťou Ducha Svätého sa ľudská láska premieňa na božskú lásku, takže manželia posvätení sviatosťou manželstva skutočne a mimoriadne naplňujú výrok Písma „Boh je láska; a kto ostáva v láske, ostáva v Bohu a Boh ostáva v ňom (1 Jan 4,16).“

Mons. Babolin povedal, že najmocnejšou duchovnou zbraňou, ktorá oddiaľuje pokúšenie manželskej nevery, je každodenná modlitba ruženca.

-bk-/RV

Brazílsky marketingový expert Alex Periscinoto: Trh nebol nikdy tak priaznivý pre vieru!

Potrebuje Cirkev nový marketing?

Poloprázdne kostoly, kňazské povolania na historických minimách, náboženská prax padajúca voľným pádom, mladí strácajúci záujem o vieru... Niektorí hovoria, že, ak sa má život Cirkvi oživiť, treba, aby Cirkev začala myslieť moderne, t.j. marketingovo.

Brazílski biskupi, ktorých veľmi trápí, že za posledných tridsať rokov v ich krajine klesol počet veriacich až o 35 %, sa obrátili na marketingovú agentúru ALMap o radu. Jej prezident Alex Periscinoto je najlepší marketingový manažér v Brazílii a považuje sa za latinskoamerického marketingového guru.

Členovia výkonného výboru Národnej konferencie biskupov Brazílie očakávali od odborníka na marketing účinnú radu, ako opäť pritiahnúť ľudí do kostola.

Výsledky prieskumu brazílskej agentúry ALMap boli viac ako prekvapujúce a sám A. Periscinoto ich predniesol zhromaždeniu asi dvoch stoviek biskupov a kňazov. Povedať, že ich expert na marketing šokoval, je asi málo. Tí, ktorí očakávali záplavu nutnosti modernizácie, živých farieb a svetiel, popmuziku či nejaké zatraktívnenie liturgie boli sklamaní.

DISPLEJ

„Prvým nástrojom marketingu v dejinách sveta bol zvon – a to bol najlepší prostriedok,“ začal Alex Periscinoto. Podľa neho keď zvon zvonil, nielenže zhromaždil 90 % obyvateľov, ale

účinne ovplyvňoval aj ich osobné správanie sa.

„Potom ste vynasli nástroj, ktorý sa dodnes používa v obchodnom marketingu. Nazýva sa ‚displej‘,“ pokračoval marketingový expert. „Displej“ je marketingový nástroj, ktorý sa používa na vyvolanie nadšenia, aby sa niečo mohlo predložiť potenciálnym kupujúcim. „Keď všetky domy boli nízke, stavali ste uprostred nich kostoly s čo najvyššími vežami a zvoncami. To umožňovalo bezprostredné poznanie chrámu,“ poukázal A. Periscinoto na cirkevný „displej“.

LOGO A KAMPAŇ

Každý vie, že logo má v marketingu veľký význam. „Vymysleli ste prvé logo v dejinách. Logo je symbol, aby sa ochranná známka dala čo najlepšie rozoznať. Vaše logo bolo to najlepšie: Kríž. Toto logo bolo umiestnené vždy v najvyššom a v najviditeľnejšom bode displeja. Nikto sa nemohol zmýliť: Toto je náš katolícky kostol!“ vysvetľoval prekvapenému zhromaždeniu A. Periscinoto a dodal: „Vaše logo, kríž, bolo vždy efektívne!“

„Vynasli ste aj propagačnú kampaň. Ved' čo iné sú náboženské procesie? Ako pre vidiek tak aj pre mestskú štvrť vo

veľkom meste nie je nič účinnejšie než procesie napríklad Božieho Tela či k úcte Panny Márie,“ pokračoval ďalej Alex Periscinoto. Prekvapenému zhromaždeniu potom prezradil: „Keď my odborníci na marketing organizujeme veľkú propagačnú akciu, používame to, čo priniesla Cirkev. Rozviníme zástavy, štandardy, použijeme kostýmy, aby sme boli ľahko rozoznateľní. Usilujeme sa stvoriť obchodnú mystiku. Ale naše mystika nebude nikdy tak bohatá ako vaša.“

SVÄTÁ OMŠA

A. Periscinoto sa dotkol aj slávenia svätej omše. „Bohužiaľ, vy ste zmenili spôsob, akým slávite omšu. Dnes už omša nie je v latinčine a neobraciate sa chrbtom k veriacim. Mysleli ste si, že robíte niečo veľmi sympatické. No moja matka si nikdy nemyslela, že sa k nej kňaz obracia chrbtom. Naopak, vždy si myslela, že všetci veriaci a celebrant sa pozerajú spoločne na Boha. A páčila sa jej latinčina, aj keď z nej sotva niečo rozumela. Pre ňu bola latinčia mystický jazyk, ktorým služobníci Cirkvi hovoria s Bohom. Cítila sa poctená, privilegovaná, že sa môže na kolenách zúčastniť tohto tak mimoriadneho obradu,“ prezradil marketingový expert svoj pohľad na sv. omšu práve z hľadiska marketingu. Podľa neho zmena v liturgii slávenia sv. omše „bola veľká chyba“. „Môžem sa myliť. Nie som teológ, len analyzujem problém z hľadiska marketingu. A práve z tohto pohľadu sa urobila veľká chyba,“ vysvetlil A. Periscinoto.

ZOSVETŠTENIE

Prezident agentúry ALMap nevynechal ani kritiku zosvetšťovania sa Cirkvi: „Odstránili ste jedinečný kostým – kleriku, ktorý odlišoval vašich, marketingovo povedané obchodných reprezentantov – kňazov. Zahodili ste svoj zvláštny punc, svoju značku. A tiež úplne degenerujete svoj displej, keď robíte vaše kostoly stále podobnejšie civilným palácom.“

Napokon Alex Periscinoto zhrnul výskum slovami: „Všetko to, čo ste si vynasli, obsahuje ponuku, niečo, čo chcete predať. Váš produkt sa nazýva Viera. No mám pre vás aj dobrú správu. Po tomto produkte dnes rastie dopyt!“

Ani pri zhrnutí si Alex Periscinoto neodpustil preň tak typickú otvorenosť: „Trh nebol nikdy tak priaznivý pre vieru! Ale keď vy radšej hovoríte o politike ako o viere. Môžete sa potom sťažovať, že vaše kostoly sú stále prázdnejšie, zatiaľ čo u konkurencie sa začínajú zaplňovať?“

-pl-/ATFP

Stavba veže

Biblický príbeh o Babylonskej veži niektorí bádatelia považujú za mýtus, no všetci exegeti sa zhodujú, že je to v každom prípade nadčasový obraz ľudského veľikášstva a bohorúhačstva.

dzi sebou. Inými slovami, bola to porada bez Boha a bez ochoty hľadať Božiu vôľu. Tá ľudí nezaujímala. Bolo to plánovanie bez Boha a jeho účasti. A tak sa zrodil odvážny plán postaviť „vežu, ktorej vrchol bude siahať až do neba“.

Málokto vysvetľuje „až do neba“ ako prípadnú výšku budúcej veže. Je otázne, či hebrejský výraz *veró 'šó baššámajím* (vrchol v nebi) treba brať doslovne, alebo v zmysle *kaššamajím* (vysoké ako nebo). Ak by bol vrchol veže v nebi, bolo by treba podľa dobových predstáv o svete nejako prebúrať nebeskú klenbu a dostať sa nad ňu. Intencia textu je skôr tá, že veža má byť taká vysoká, ako vysoko je nebeská obloha. Ľudia tak budú roveň Bohu, budú „ako Boh“.

Príbeh Babylonskej veže je zaujímavý

vec *'iš 'el-ré'éhú*, medzi sebou, bez Boha, ale v zmysle Kristovho „aby všetci boli jedno“ (Jn 17, 21). Napokon, oficiálne heslo EÚ *Zjednotení v rozmanitosti* je naplnenie Kristovho priania jednoty.

Na druhej strane by však nebolo spravodlivé tvrdiť, že mnohých politikov EÚ, ako aj ich voličov, neláka túžba „byť ako Boh“. A v tom je už podoba s biblickým príbehom zrejme. Už *'iš 'el-ré'éhú*, radia sa medzi sebou, ale bez Boha. Ten sa už neobjavuje ani v v tzv. európskej ústave, zvesuje sa zo stien v školách, v úradoch, nemocniciach..., vyháňa sa z rodín, manželstiev, sťažuje sa mu prístup do výchovy a vzdelávania. A to pod kepikom pomyselnej stavby veže blahobytu a prosperity „až do neba“.

Technické a civilizačné napredovanie je priam Božím príkazom (porov. Gn 1, 28), no jeho naplnenie skrýva v sebe nebezpečenstvo: človek sa môže domnievať, že má neobmedzené možnosti, všetko, čo si zmyslí a naplánuje, je pre neho možné a dosiahnuteľné. A žiaľ, o tom, čo je možné, sa nazdáva, že je aj dovolené. A tak v mnohých krajinách EÚ vznikajú podivné vzťahové zväzky, prazvláštne odchody zo života, pôrody bez rodičov, o interrupciách a rozvodoch už ani nehovoriac.

Svätý Ján Zlatoústý o príbehu o Babylonskej veži povedal: „Človek namiesto toho, aby žil v istých hraniciach, túži mať stále viac a baží za stále väčšími vecami. Deje sa tak preto, lebo stratil schopnosť rozpoznať vlastnú ohraničenosť. Po tom, ako si zaobstará majetky a pozície, stratí z dohľadu pravú prirodzenosť a pachtí po takej výške, že sa nakoniec prepadne do priepasti.“

Osud Babylonskej veže je nám známy. Boh musel zostúpiť, aby vôbec „videl vežu“ (Gn 11,5), ktorá mala byť v ľudských očiach gigantická, „až do neba“. Boží súd bol milosrdný: len zmätenie reči, nijaké rúcanie veže či zabíjanie staviteľov. No veľmoc, ktorá chcela nastoliť poriadok bez Boha, v konečnom dôsledku vytvorila len zmätok, aby sa napokon prepadla aj s vežou sama do seba...

Sapienti sat...

PAVOL PRIKRYL
(Snímka: wiki)

Dejiny sú plné rôznych babylonských veží. Väčšina z nich sú lokálneho charakteru, pričom ide skôr o prirovnanie k biblickému príbehu. No v centre každého prirovnania k babylonskej veži stojí vždy ono biblické „Budete ako Boh“ (Gn 3, 5).

Žiaľ, v ostatných rokoch sa čoraz častejšie začína prirovnávať dianie v Európe a jej vysoko pravdepodobný osud k stavbe a následnému osudu Babylonskej veže. Paralel je viac ako dost.

BABYLON BEZ BOHA

Samotný biblický príbeh sa nezačína rozhodnutím ľudí: „Podme, postavme si mesto a vežu, ktorej vrchol bude siahať až do neba!“ (Gn 11, 4). Tomuto rozhodnutiu predchádzala porada: „Tu si povedali jeden druhému“ (Gn 11, 3). V hebrejskom texte sa požíva výraz *'iš 'el-ré'éhú*, čo sa dá preložiť ako *radiť sa me-*

aj z inej stránky. Kým pokúšanie v raji hovorí, ako sa jednotliviec usiloval, aby bol ako Boh, príbeh o Babylonskej veži hovorí o tom, že o dosiahnutie toho istého cieľa sa usiluje zjednotený kolektív. Zrejme aj človek na úsvite dejín uvažoval o tom, že ak by sa ľudstvo zjednotilo, mohlo by uskutočniť všetko, čo si len zmyslí. V biblickom príbehu však dostáva odpoveď, že ani ako kolektív nemôže byť viac, než Božie stvorenie. Inými slovami, ani kolektívnym úsilím nebudeme „ako Boh“. No zároveň platí, že ak sa aj ľudstvo zjednotí, ale bez Boha či proti Bohu, odľudští sa.

EURÓPSKA PARALELA

Bolo by nekorektné a zavádzajúce vytvárať jednosmernú paralelu medzi Babylonskou vežou a Európskou uniou.

Myšlienkoví tvorcovia zjednotenej Európy ako praktizujúci kresťania neriešili

Európsky sekularizmus sa stavia do úlohy nosných doktrín štátov a prestáva byť neutrálny

Straty bez nálezov

Nikto nepochybuje, že stará dobrá Európa sa už dlhšie zmieta v kríze. Aj keď je tu neskutočné úsilie bagatelizovať túto krízu len na ekonomický rozmer, je to najmä politická a sociálna, no v konečnom dôsledku morálna a kultúrna kríza.

Počas prezidentských volieb vo Francúzsku v roku 2007 lyonský arcibiskup kardinál Philippe Barbarin varoval, že „*demokracia je len prostriedok na výkon spravodlivosti, nie je Bohom, neprebýva sama v sebe a niekedy sa stáva, že stráca morálny kompas*“. Slová lyonského arcibiskupa podrobila francúzska tlač kritike, aj keď sú s ohľadom na skutočnosť mierne.

FRANCÚZSKO AKO OBRAZ

Zostaňme ešte chvíľu vo Francúzsku. Jeho dejiny sú výrazne katolícke, no zároveň aj veľmi antiklerikálne. Krajina galského kohúta dala svetu svätého Martina, svätice Janu z Arku či Teréziu z Lisieux, ale aj Reného Descartesa, Françoisu-Marie Aroueta, zvaného Voltaire, či Maximiliena Robespiera. Tu vzniklo hnutie Taizé, ale aj výbory pre verejné blaho či verejnú bezpečnosť...

Krajina s 19 storočnou kresťanskou históriou, s kultúrnym dedičstvom nepopierateľne prameniaca z kresťanskej viery a doteraz s formálne katolíckou väčšinou, je zároveň krajina, v ktorej sa v súčasnosti zúčastní na sv. omši iba každý ôsmy Francúz. Francúzsko ako prvé spochybnilo zásadu nerozlučiteľnosti manželstva. Najväčší nesúhlas so zmienkou o náboženstve v tzv. európskej ústave vyjadrovali najmä delegáti z Francúzska. V prezidentských voľbách roku 2007 sa šesť z hlavných kan-

didátov na prezidenta označilo za ateistov. Aj napriek stimulom francúzskej vlády tu výrazne zaostáva pôrodnosť za jednoduchou mierou reprodukcie. Najdynamickejšou zložkou spoločnosti je islam...

Dôkazy o úlohe kresťanstva pri formovaní Európy a vzniku tzv. západnej civilizácie sú také zrejmé, že na ich popretie treba pristúpiť k priam neuveriteľnému sebaklamu.

Nemožno sa preto diviť, že počas jednej z mnohých svojich návštev Francúzska pápež sv. Jána Pavol Veľký zvolal: „*Prvorodená dcéra Cirkvi, čo si porobila so svojím krstom?!*“

STRATA DUŠE

Súčasná Európa je v porovnaní s Európou pred pol storočím oveľa bohatšia a vari aj súcitnejšia, no zdá sa, že tieto úspechy vôbec neurobili Európanov šťastnejšími a akosi ich ani nenapĺňajú.

V konzumnej spoločnosti sa nepochybné žije ľahšie, no zároveň sa apetít mení na potrebu. Z Aténčanov sme sa stali barbari. Európa, ešte nedáv-

ny líder svetovej kultúry a myslenia, prepadla konzumu. Kultúru ducha vymenila za kultúru pôžitkárstva, „*kríž, ktorý bol kedysi organizujúcim princípom európskeho spoločného života, bol nahradený eurom a gotické katedrály boli prerastené vežami nákupných centier a bánk*“ (Martin Luterán).

Za posledné desaťročia prešla Európa transformáciou z Európy ducha na Európu súkromných chútok. Skrátka – Európa stráca vlastnú dušu.

Pápež Benedikt XVI. uviedol, že súčasnú Európu „*mrzačí vnútorná prázdnota, ktorá predstavuje najradikálnejšie popretie nielen kresťanstva, ale aj všetkých náboženských a morálnych tradícií ľudskosti*“. Podľa neho „*v Európe vznikla kultúra, ktorá dosiaľ nevidaným spôsobom vylučuje Boha z povedomia verejnosti*“.

STRATA IDENTITY

Ruka v ruku s narastajúcim blahobytom nielenže vlačne vzťah k Bohu, ale naopak – človek čoraz väčšmi prepadá túžbe biblických prarodičov „*byť ako Boh*“ (porov. Gn 3, 5).

Prirodzene, že kresťanstvo so svojim učením a princípmi sa tejto túžbe stáva vážnou, a v podstate jedinou prekážkou. A tak už niekoľko desiatok rokov pribúdajú rôzne organizácie, myslitelia a politici, ktorí považujú už aj samotného Boha za problém a spolu s ním odsudzujú aj veriacich. O čo hlasnejšie volajú po tolerancii, o to silnejšie označujú názory veriacich (a v ostatnom čase aj neveriacich so sedliackym rozumom) za „*náboženský extrémizmus*“. Keďže kresťanstvo je v Európe najrelevantnejšie náboženstvo, dešpekt spomínaných skupín tým pádom smeruje najmä proti nemu, alebo ešte lepšie – proti praktizujúcim kresťanom. Úsilie vtlesniť a zavrieť prejavy viery len do súkromného života je viac ako evidentné. Boh v spoločnosti 21. storočia vraj nemá čo hľadať...

Scenár ateizátorov, v relatívne lepšom prípade sekularizátorov je prostý: deviovanie či škandalizovanie dejín Cirkvi a tzv. salámovou metódou či Overtonovou metódou (pozri *Vox* 17/2014) postupne presadzovať vlastné ciele. Scenáristov vôbec netrápi, že dôkazy o úlohe kresťanstva pri formovaní Európy a vzniku tzv. západnej civilizácie sú také zrejmé, že na ich popretie musia pristúpiť k priam neuveriteľnému sebaklamu. Vedome nechcú porozumieť úlohe kresťanstva v dejinách Európy, pretože práve tie kladú pre nich nepríjemné limity na súčasnosť a budúcnosť.

» »

A tak začína Európa trpieť zvláštnou amnéziou. To, že sa vďaka amnézii stráca vlastná identita, začína trápiť čoraz menej Európanov.

V tomto svojom postoji sa „moderní a nezaťažení“ Európania stávajú doslova bigotnými. Podľa philadelphského arcibiskupa Charlesa Caputa ich bigotnosť „hraničí so študovaným barbarstvom“. Amerického arcibiskupa dopĺňa protestantský teológ Reinhold Niebuhr: „Barbarstvo, ktoré vyrástlo v srdci civilizácie, má oproti tomu primitívnemu barbarstvu jednu veľkú výhodu: využíva všetky výdobytky techniky, ktoré civilizácia priniesla.“

STRATA ĽUDSKOSTI

A práve vďaka výdobytkom techniky a za výdatnej pomoci, ba až nadpráce drvivšej väčšiny masovokomunikačných médií a PR agentúr sa v Európe (ale nielen v nej) zo sekularizmu stal nový, doslova náboženský kult. „Dochádza k odievaniu liturgie neverectva do rúcha vedy,“ hovorí Mons. Chaput.

Žiaľ, ani „odievanie neverectva do rúcha vedy“ nie je korektné. Isteže, aj vedci korigujú staršie názory či menia donedávna všeobecne uznávané diagnózy, ale odrazu tvrdiť, že homosexualita je biologicky podmienená alebo sa aktívne pokúšať zmeniť klasifikáciu pedofílie z poruchy na sexuálnu orientáciu resp. preferenciu, nesvedčí o serióznosti, najmä keď o týchto problémoch neexistuje žiadna vedecká literatúra. O eutanázii, navyše o eutanázii detí už ani nehovoriac.

No aj napriek v mnohých prípadoch zavádzajúcemu skrývaniu sa za vedu Európa postupne stavia homosexuálne vzťahy na roveň tradičnému manželstvu a eutanáziu za prirodzený odchod zo života. Tajné genetické pokusy sa začínajú legalizovať, experimenty s rôznymi metódami otehotnenia čoraz väčšmi naberajú na obrátkach, dokonca koketovanie s náhradným materstvom sa pomaly začína meniť na reálne kroky.

Vo viacerých európskych krajinách sa čoraz hlasnejšie začína hovoriť o genocide Arménov, v mnohých krajinách je spochybňovanie holokaustu trestné. No nazvať celosvetovo ročne vykonaných 46 miliónov za holokaust či genocídu, je „kresťanský extrémizmus“ alebo hrubé obmedzenie reprodukčného práva žien. Spomenúť ženám, ktoré nemôžu prirodzeným spôsobom počať, že okrem „výdobytkov“ genetického inžinierstva je tu aj možnosť adopcie, je nielen „netaktné“, ale porušuje to aj právo ženy na „vlastné“ dieťa.

Francúzska dobová karikatúra vysmievať sa z odluky Cirkvi od štátu v roku 1905

„Sme svedkami doby, kde sa legislatíva v ochrane života stavia na konsenze, spoločnom postoji skupiny zákonodarcov, nie na prirodzenom práve! Potraty, výskumy na embryách, antikoncepcia, umelé oplodnenie, eutanázia – to sú nové formy násillia a smrti, ktoré ľudia dobrovoľne prijímajú ako humánne riešenia vo svojom živote. Štáty Európy nemajú problém prijímať zákony, ktoré sú v rozpore s Novým zákonom, ktorý ohlasoval Ježiš,“ hovorí Marcela Dobešová z Fóra života.

**Kresťanstvo v Európe je
neznášané preto, lebo je
poslednou prekážkou novej
vízie sekularizmu, ktorý je
tak politicky korektný,
až hraničí s totalitou.**

Gudrun Kuglerová

A tak vďaka priam až fetišisticky presadzovanej tolerancii (paradoxne nepoznajú etymológiu a sémantiku slova *tolerancia*), vznikajúcim eufemizmom, zahmlieváním či prekrúcaním pravého významu slov a pojmov, ale aj napriek proklamovanému humanizmu sa Európa dehumanizuje.

STRATA BOHA

Od roku 380, keď cisár Theodosius ediktom *Cunctos Populos* fakticky ustanovil kresťanstvo za štátne náboženstvo v Rímskej ríši, až do Veľkej francúzskej revolúcie bola Európa konfesijná.

Štáty aj jednotliví ľudia sa hlásili ku kresťanstvu a náboženstvo bolo všade úzko spojené so životom spoločnosti. Francúzska revolúcia urobila prielom do tradične vybudovaných vzťahov medzi cirkvami a spoločnosťou. Občianstvo bolo oddelené od vyznania a náboženstvo prestalo byť najdôležitejším spojivom jednoty národa.

Aj keď bol sekularizmus spočiatku len dobovým javom, voľnomyšlienkové idey postupne ovládli Európu. Sformoval sa nový druh kultúry, ktorý bol vedomou vzbúrou proti kresťanstvu.

Postupnými krokmi sa spoločnosť vlastne nevratne sekularizovala.

Vo Francúzsku sa zaviedla dôsledná odluka cirkvi od štátu v roku 1905. Bola veľmi násilná a vo francúzskom štátom zákonodarstve dnes neexistuje pojem cirkvi alebo náboženstvo. Tieto pojmy sú v legislatíve nahradené výrazom *kult*.

V súčasnej Európe sa šíri kult sekularizmu. Je silno protináboženský. Riaditeľka Observatória netolerance v Európe Gudrun Kuglerová hovorí: „Kresťanstvo v Európe je neznášané preto, lebo je poslednou prekážkou novej vízie sekularizmu, ktorý je tak politicky korektný, až hraničí s totalitou.“

Sekularizmus sa dnes stavia do úlohy nosnej doktríny toho-ktorého štátu, a tak, paradoxne, prestáva byť neutrálny, pretože sa stáva čoraz silnejšie protináboženský. Problém spočíva v tom, že pomyselnú čiaru oddeľujúcu cirkvi od štátu kreslí – štát. A ten má na presadzovanie svojich záujmov takmer neobmedzené možnosti, a to od financií cez marketing a medializáciu až po legislatívu a (ne)vzdelávanie. A to aj na

priek tomu, že napríklad podľa francúzskej ústavy z roku 1958 „republika neuznáva, neplatí a nepodporuje nijaký kult.“ Protináboženského kultu sa to však netýka...

STRATA ZÁBRAN

Sekularizmus je vyslovene protináboženská ideológia, ktorá jednoznačne smeruje k zničeniu všetkých foriem či prejavov náboženstva v osobnej i v spoločenskej rovine. Jeho výsledkom sú nielen množiace sa protináboženské postoje, ale aj (či najmä?) mätenie myslí samotných veriacich, neraz aj niektorých duchovných, či dokonca až vysokých predstaviteľov Cirkvi. Stačí si len spomenúť na hnutia *Wir sind Kirche* alebo *Die Pfarrer-Initiative*.

Vďaka silnejúcej sekularizácii čoraz častejšie vznikajú aj paradoxné situácie. Napríklad v kauze Vincenta Lamberta, ktorý síce ešte vie dýchať sám a nenachádza sa na konci svojho života, no je v tzv. vegetatívnom stave, dal súhlas na jeho odpojenie z prístrojov Prof. Eric Kariger, a to aj napriek protestom časti Vincentovej rodiny. MUDr. E. Kariger na konto svojho rozhodnutia vyhlásil: „Som praktizujúci katolík a som obranca života, ale som aj proti terapii, keď zmysel života dosiahol svoj limit. Vtedy je potrebné nechať umrieť.“

Lekár Eric Kariger nie je ojedinelý prípad. Skôr naopak – čoraz častejšie sa množia prípady „praktizujúcich“ katolíkov, ktorí podporujú homosexuálne „manželstvá“ alebo eutanáziu. O ich postoji k rozvodom, či dokonca k interrupciám je vari aj zbytočne hovoriť... Akoby sami pred sebou strácali akékoľvek zábrany.

Aj keď sa v Európe hlási ku kresťanstvu takmer až 75 % obyvateľov, počet

praktizujúcich či spoločensky aktívnych kresťanov je podstatne menej.

**Ak Európa stráca zábrany
a vydáva sa na cestu
sebadeštrukcie, úlohou
kresťanov je tiež stratiť
zábrany falošnej skromnosti
a utiahnutosti, stratiť
zábrany akejsi diskretnosti.**

No práve táto „menšina vo väčšine“ je nádej pre Európu. Len aktívni praktizujúci kresťania môže zabrániť súčasným trendom urobiť z náboženstva výlučne súkromnú záležitosť.

„Netreba rezignovať, naopak: treba sa vzoprieť a dať najavo svoj nesúhlas,“ nabáda G. Kruglerová. Podľa nej veľa kresťanov v Európe si „neuvedomuje, že tým, že budú brániť svoju vieru sa vlastne stávajú hlasom slabých, znevýhodnených a bezbranných“.

Ak Európa stráca zábrany a vydáva sa na cestu sebadeštrukcie, úlohou kresťanov je tiež stratiť zábrany falošnej skromnosti a utiahnutosti, stratiť zábrany akejsi diskretnosti. Kristus nás poslal do „komôrky“ len modliť sa (porov. Mt 6, 6), no jeho evanjelium máme „rozhlasovať zo striech“ (Mt 10, 27), hlásať ho medzi ľuďmi po celom svete (Mt 28, 19). A to chce kresťanskú angažovanosť.

PAVOL PRIRKYL
(Snímky: archív, net)

Nadácia Antona Tunegu Vám ponúka

knihy, ktoré patria
do vašej knižnice

**OBJEDNAJTE
UŽ TERAZ!**
www.tunega.sk

V Holandsku sa vďaka nehatanej sekularizácii zatvárajú a predávajú kostoly

Z kostolov športoviská

Snímka: A.S.H.

Holandsko – rodisko sv. Petra Kanízia, Učiteľa Cirkvi, ide podľa vyjadrenia holandského primasa kardinála Willema Jacobusa Eijka „v ústrety vízii budúcnosti bez kostolov“.

V pôstnom období vydal utrechtský arcibiskup kardinál Willem Eijk pastiersky list, v ktorom doslova zvyšky holandských katolíkov varuje pred ich „zatrpknutím“ z takmer totálneho zániku holandskej cirkvi.

Kardinál totiž oznámil veriacim, aby sa pripravili na zatvorenie približne tisíc katolíckych farností, teda asi dvoch tretín farností v krajine. Táto strašná skutočnosť podľa vyjadrenia kardinála pramení „v chybách urobených miestnou cirkvou po Druhom vatikánskom koncile, no najmä opustením povolaní evanjelizovať“.

ZOSMIEŠNENÉ VAROVANIA

Pritom Katolícka cirkev v krajine tuľipánov bola v prvej polovici 20. storočia vzorom pre ostatné katolícke spoločenstvá vo svete svojou obetavosťou, horlivosťou, charitatívnou činnosťou, počtom kňazských a rehoľných povolaní. „Katolíci tvorili približne tretinu obyvateľstva a boli obrazom vzorného spolunažívania so svojimi protestantskými spoluobčanmi,“ zhodnotil ešte nedávnu situáciu v Holandsku historik František Vnuk. Podľa neho však miestni katolíci boli až priveľmi otvorení liberálnym vplyvom doby: „V euforickej atmosfére pokoncilového obdobia nevedeli dostatočne odolávať pokušeniam sekularizačného prostredia doby. To

platilo nielen pre veriaci ľud, ale aj pre nižšie i vyššie duchovenstvo.“

Je pravda, že vtedy odznali aj varovné hlasy, tie však liberálne médiá vyhlasovali za neopodstatnené, poplašné, nemoderné a zbytočné. A Holanďania „naleteli“. Uverili komentárom a analýzám proticirkevnej svetskej tlače a neďbali na varovania „konzervatívnych a nepokrokových“ kňazov a laikov, ktorých médiá vyhlasovali za „prorokov záhuby“.

TRAGICKÉ PRVENSTVÁ

A tak sa Holandsko postavilo do čela krajín západnej Európy v „pokrokových“ názoroch na rodinu a manželstvo. V roku 2002 dokonca získalo nelichotivé prvenstvo v legalizovaní eutanázie, neskôr nasledoval „protokol“ povoliujúci lekárom vykonávať eutanáziu detí. Aktivisti teraz podávajú správy o tom, že eutanázia je momentálne v Holandsku „neovládnuteľná,“ pretože je už poskytovaná aj pacientom s depresiou alebo inou liečiteľnou diagnózou.

Holandsko okrem toho, že je aj na poprednom mieste svetového hnutia za zrušenie akéhokoľvek právneho uznania tradičnej rodiny a propagovania sexuálnej revolúcie po celom svete, je aj prvá krajina s legalizovanou prostitúciou a je jedným z hlavných „financmajstrov“ organizácie ILGA, mocnej lobby zdru-

žení západného sveta prenikajúcich aj do orgánov ako sú EÚ a OSN.

Priam hrôzostrašné výsledky päťdesiatich rokov nehatanej sekularizácie sa prejavujú v súčasnosti s tragickými dôsledkami nielen pre Cirkev.

KLESAJÚCE POČTY

Na začiatku decembra 2013 bol holandský episkopát v Ríme na kanonickej návšteve *ad limina*. Vtedy kardinál Willem Eijk pre *Rádio Vatikán* uviedol, že podľa oficiálnych cirkevných štatistik bola v tom čase štvrtina holandskej populácie katolícka, no podľa štátneho štatistického úradu sa v roku 2010, teda tri roky pred návštevou *ad limina*, hlásilo ku Katolíckej cirkvi len 16 % Holanďanov. Vtedajšie odhady hovorili, že aj toto číslo klesne do roku 2020 pod 10 %, pričom protestantov bude do 5 % a v tom istom roku sa druhým najsilnejším náboženstvom v Holandsku stane islam.

Ešte smutnejšie je štatistika ohľadom praktizujúcich katolíkov. „Ich počet sa znižuje veľmi rýchlo. V roku 1950 chodilo v nedeľu do kostolov stálych 90 % katolíkov. Teraz, v roku 2013, je to len do 6 %. Od roku 2004 poklesol počet krstov zo 17,8 % na 11,0 %, cirkevných sobášov z 9,1 % na 4,0 %. V roku 2004 bolo v pastoračii 999 kňazov, v roku 2012 už len 743,“ uviedol pre *Rádio Vatikán* holandský primas.

Ďalší veľmi smutný holandský fenomén je odchod veriacich z Cirkvi. Len pre zaujímavosť: V roku 2012 úradne z Cirkvi vystúpilo 15 766 katolíkov...

Smutný obraz súčasného Holandska opísal slovami: „Cirkev teraz, bohužiaľ, musí venovať veľké úsilie vlastnej reorganizácii. Napríklad v utrechtskej arcidiecéze sme zlúčili farnosti: z 326 sme ich utvorili 49, s jediným kostolom ako eucharistickým centrom. nemáme kňazov, ktorí by slúžili vo zvyšných kostoloch. Preto sme museli zavrieť asi tretinu kostolov.“

V roku 2004 bolo v Holandsku funkčných 1752 kostolov, v roku 2013 už len 1593. Tento trend, žiaľ, nejavi nijaké známky umenšovania a ak bude takto pokračovať aj v budúcich dvoch desaťročiach, tak podľa kardinála Eijka „možno očakávať, že do roku 2020 bude zatvorená tretina kostolov v našej vlasti a do roku 2025 až dve tretiny“.

Podľa reportérky *LifeSiteNews* Hila-

» »

ry Whiteovej aj napriek tomu, že katolíci sú ešte stále najväčšou náboženskou skupinou krajiny, týždenne sa na omši zúčastní asi 1,2 % Holanďanov, teda nie viac ako 200 000. „Holandskí katolíci sú v takej malej miere zaujatí náboženstvom, že kardinál Eijk zrušil plánovaný príchod Svätého Otca Františka z obavy, že by sa neobjavil takmer nik z katolíkov,“ uviedla Hilary Whiteová.

Jediným, aj keď veľmi dôležitým pozitívom, je podľa kardinála Eijka to, že vzrástla kvalita veriacich. „Tí, ktorí zostávajú, majú osobný vzťah s Kristom, modlia sa, zaujímajú sa o vieru, berú ju vážne – a to je pre nás známka nádeje.“

No aj napriek tomu pred dvomi rokmi holandskí biskupi pápeža Františka informovali, že holandská cirkev sa stala „drasticky sekularizovanou“. Kardinál Eijk z toho viní nárast „radikálneho individualizmu“, v ktorom „jednotlivec vidí povinnosť investovať len do seba, do samým sebou vytvoreného vlastného náboženstva a svetonázoru“.

PREDAJ CHRÁMOV

Na smutnú situáciu Katolíckej cirkvi v Holandsku, no najmä na zatváranie kostolov, zareagovali v marci tohto roku aj holandskí katolícki laici. Doručili kardinálovi Eijkovi petíciu, ktorú podpísalo 12-tisíc holandských veriacich, v ktorej vyjadrili svoj „hnev a smútok“ nad zatváraniami kostolov a zlučovania farností.

Reakcia kardinála Eijka nielen na petíciu, ale najmä na situáciu holandskej Cirkvi, bol spomínaný pastiersky list. V ňom kardinál uviedol, že činnosť nijakej farnosti nebola ukončená rozhodnutím diecézy, ale došlo k tomu vo fáze, keď počet farníkov dosiahol minimálnu hranicu na normálne pôsobenie farnosti. Kardinál dodal, že tieto ukončenia boli vždy vykonávané s „ťažkým srdcom“.

Holandská cirkev žije len z dobrovoľných príspevkov, a tak s klesajúcim počtom veriacich klesá aj jej finančné zabezpečenie, a tak zákonite chýbajú peniaze na údržbu prázdnych kostolov. Je na rozhodnutí miestneho biskupa, čo sa stane s cirkevnými budovami, no napokon nezostáva nič iné, len zatvoriť, či dokonca predat kostoly, z ktorých sa potom často stávajú „účelové budovy“.

„Čísla sú tak obrovské a stále rastú, že celá spoločnosť sa so stratou kostolov bude musieť akosi vyrovnat,“ hovorí Lilian Grootswagersová, aktivistka za zachovanie náboženského dedičstva, ktorá pracuje najmä na zachovaní kostolov.

Snímka: rkk

Utrechtský arcibiskup kardinál Willem J. Eijk

ONI TAM NECHODILI...

Prirodzene, že keď už má dôjsť k tak smutnej veci, akou je predaj kostola, jednotlivé holandské diecézy si stanovili určité pravidlá, aby sa doterajšie posvätné a liturgické priestory nepremenili na niečo, čo sa nezhoduje s kresťanskými hodnotami. Kňaz Hans Pauw z farnosti sv. Eusebia v Arnheme hovorí: „Je niekoľko vecí, ktoré nechceme – kasíno alebo sexpalace a podobne.“

Napriek tomu sa však dajú nájsť kostoly premenené na nočné kluby a podobne. Niektoré z týchto kostolov boli katolícke, väčšina však patrila protestantským cirkvám. A tak zostáva len dúfať, že budovy kostolov nebudú použité na nemravné účely, ale na to v konečnom dôsledku nie sú nijaké záruky. „Keď nejaká budova už v očiach nových majiteľov viac nie je už kostolom, môže slúžiť na hocijaký účel,“ vysvetľuje otec Pauw.

Otec Pauw vie, o čom hovorí, pretože práve v Arnheme sa Kostol svätého Jozefa stal športovou halou na skateboard (na titulnej snímke). Najmä medzi staršími ľuďmi to vyvoláva pohoršenie zo znevažovania viery, ale ako povedal v rozhovore pre *Wall Street Journal* 14-ročný Pelle Klomp: „Ja im rozumiem, ale oni tam nechodili, nevyužívali ho.“

Podobne uvažuje aj Jan Dortmundt, majiteľ kadernického salóna vytvoreného v starej katolíckej kaplnke. Keď sa so svojím salónom presťahoval na toto nové miesto, stratil niekoľko klientov, ktorí nesúhlasili s myšlienkou salóna krásy v starej kaplnke. Túto stratu však vykompenzoval prílev nových klientov, ktorých toto miesto, naopak, zaujalo.

Nielen pre kresťanov je však predaj kostola emočná záležitosť. Neraz aj neveriaci sú smutní, či dokonca aj nahne-

vaní, keď má dôjsť k takejto udalosti. Kostol bol totiž najmä v menších mestách ústredným bodom námestia, no jeho desakralizáciou sa stráca *genius loci* celého námestia. V konečnom dôsledku však smútok za kostolom nerieši problém, ako vyplniť lavice kostolov. Ten problém tu ostáva.

KAM KRÁČAŠ, EURÓPA?

Buďme však úprimní – náboženská kríza postihla nielen Holandsko, ale takmer celú západnú Európu a priznajme si to – svojím spôsobom zasiahla aj nás. Kostoly sa všade vyprázdňujú a nielen v Holandsku sa predávajú. Anglikánska cirkev uzatvára asi 20 kostolov ročne. Zhruba 200 dánskych kostolov sa považuje za málo využívané a čaká ich osud holandských kostolov. Katolícka cirkev v Nemecku zavrela v poslednom desaťročí vyše 500 kostolov.

Holandsko je však vďaka bezbrehej túžbe po osobnej slobode a z toho vyplývajúcej sekularizácii na čele smutného západného konvoja. Zdá sa, že je len otázka času, kedy sa konvoj rozrastie.

Niet pochyb, že Cirkev súčasnú krízu viery prekoná, ako v prekonala krízy, prenasledovania a skúšky predchádzajúcich 20 storočí. Túto istotu nezničiteľnosti Cirkvi však Prof. František Vnuk veľmi rozumne stlmuje pripomienkou epizódky zo života sv. Vincenta de Paul: „Keď sa Európa zmiatla v náboženských bojoch Tridsaťročnej vojny, sv. Vincent de Paul bol veľmi zronený a nezakrýval svoje obavy o budúcnosť Cirkvi. Jeho priateľ ho utešoval slovami Ježiša Krista, že Cirkev bude trvať až do skončenia sveta. Svätý Vincent prikývol, ale poukázal, že Ježiš nikde nepovedal, že to bude Cirkev v Európe...“

Spracoval PAVOL PRIKRYL

Stanovisko slovenských biskupov k niektorým etickým aspektom tzv. náhradného materstva

Dieťa ako tovar

Subkomisia pre bioetiku Teologickej komisie KBS sa na svojom zasadnutí dňa 8. novembra 2014 v Bratislave zaoberala naliehavými etickými otázkami, ktoré kladú veriaci i mnohí ľudia dobrej vôle vo veci tzv. náhradného materstva.

V súčasnosti sa vo verejnom, no osobitne v mediálnom priestore, predstavuje často tzv. náhradné materstvo v priaznivom svetle. Ponúka sa ako medicínska pomoc bezdetným párom, či už žijúcim v manželstve alebo mimo neho, alebo aj jednotlivcom, aby mohli do svojho prostredia prijať „vlastné dieťa“. Objavujú sa dokonca návrhy, aby sa táto neprijateľná medicínska a právna procedúra podľa príkladu niektorých štátov aj na Slovensku legalizovala, prípadne aby sa podporovala a ďalej rozšírila nekritickým prijatím zo strany nedostatočne informovanej verejnosti a použitím finančných prostriedkov z verejných zdravotníckych zdrojov.

Subkomisia sa po dôkladnom zvážení relevantných medicínskych faktov, a tiež celého radu závažných sociálnych, etických a právnych skutočností spojených s tzv. náhradným materstvom, rozhodla v súlade s doterajšími vyjadreniami Učiteľského úradu Katolíckej cirkvi vydať k veci toto stanovisko.

ZNEUŽITIE

Tzv. náhradné materstvo (alebo zástupné, surrogátne materstvo; prepožičanie, prenájom maternice) je medicín-

sky postup, pri ktorom žena na základe predchádzajúceho dohovoru alebo zmluvy do svojho tela prijme ľudské pohlavné bunky alebo ľudské embryó či embryá, s úmyslom vynosiť a po pôrode odovzdať inej osobe alebo osobám narodené dieťa s cieľom osvojenia. Predstavuje závažné zneužitie medicíny, biomedicínskej vedy i práva.

Z morálneho hľadiska ide o podvod, zneužitie a krivdu voči hlavným zúčastneným osobám: voči „sociálnym“, prípadne „genetickým“ rodičom dieťaťa, tzv. náhradnej matke, ako aj voči samotnému dieťaťu. Zároveň táto procedúra korumpuje a hlboko mravne poškodzuje lekárov, zdravotníckych pracovníkov či osoby z iných profesií, ktoré sa na nej zúčastňujú (napr. ošetrovatelstvo, farmácia, právo, manažment).

PREDAJ TELA

Voči tzv. náhradnej matke dieťaťa ide zvyčajne o morálne neprípustný vzťah zvečnenia, obchodovania (predaja) jej tela. Teda nielen o akýsi prenájom maternice, ale o komerčné zneužitie celého tela ženy, ktorá sa v celistvosti podieľa na všetkých procesoch a záťažích, súvisiacich s tehotenstvom.

Po pôrode, keď má odovzdať dieťa ako očakávaný „produkt“ svojho tehotenstva jeho „sociálnym“ rodičom, prerušujú sa všetky prirodzené biologické, emočné, sociálne a ostatné sprievodné väzby, ktoré si žena – matka počas tehotenstva zvyčajne k dieťaťu vytvára. Niektoré biologické a psychologické väzby, ako vieme, nepominú po celý život tzv. náhradnej matky (aj keď nie sú vždy uvedomované).

Krivda voči žene nosiacej akoby „cudzí“ dieťa, ktoré po pôrode musí odovzdať iným ľuďom, nie je menšia ani vtedy, keď to pomýlená žena robí z altruistických či iných zdanlivo dobromyseľných dôvodov a bezodplatne (napr. matka vynosiť dieťa dcére alebo aj naopak, partnerka partnerke, priateľka dvom partnerom atď.). V kontexte komerčného vzťahu ide vždy o hlboké poníženie ženy, ktoré predstavuje formu novodobého zotročenia, prostitúcie a obchodu s ľuďmi (ten sa týka rovnako tzv. náhradnej matky, ako aj jej dieťaťa).

KLAMSTVO

Voči „sociálnym“ rodičom dieťaťa ide o klamstvo, resp. podvod v tom zmysle, že dieťa, ktoré cestou tzv. náhradného materstva dostanú do starostlivosti, vlastne nie je ich biologickým dieťaťom: biologicky ide o dieťa ženy, ktorá ho nosila pod srdcom. Nanajvýš, ak bolo dieťa počaté z ich vlastných pohlavných buniek, ide o dieťa, ktoré preberá od nich čiastočne (ak išlo aj o pohlavné bunky darcu) alebo úplne (ak išlo o pohlavné bunky oboch rodičov) len genetický základ („genetickí“ rodičia): jeho biologické uskutočnenie, ako dnes čoraz hlbšie chápeme, je však vždy podstatne ovplyvnené životom, biologickými a inými vplyvmi organizmu tzv. náhradnej matky. Ako hovorí stará múdrosť: „Nie je jedno, ktorá žena dieťa nosila.“

Je tiež potrebné zdôrazniť, že túžba po vlastnom dieťati, ktorá sama osebe môže byť dobrá, z morálneho hľadiska neoprávňuje nikoho uchýľovať sa k mravne neprijateľným prostriedkom na jej naplnenie. Tým menej k postupom, ktoré zahŕňajú nespravodlivosť a ubližovanie nevinným (tzv. náhradnej matke, počatému dieťaťu, zúčastneným zdravotníckym pracovníkom a iným). Túžba po dieťati nie je v žiadnom prípade „právom na dieťa“ – a nikto nemá povinnosť naplniť druhému takúto domnelé právo. Túto povinnosť nemá ani štát, medicína alebo zdravotnícky systém, a ani ich predstavitelia či pracovníci.

Budúci „sociálni“ rodičia, ktorí si objednávajú služby tzv. náhradnej matky, konajú tak v rozpore so základnými morálnymi princípmi slobodnej demokratickej spoločnosti (napr. zákaz obchodovania s ľuďmi, komercializácie ľudského tela, vykorisťovania, ponižovania a zneužitia osôb atď.), so všeobecne rešpektovanými ľudskými právami, ako aj v protiklade s oprávnenými záujmami tzv. náhradnej matky a nimi objednávaného dieťaťa. Navyše, často ide o zneužitie ťaživých ekonomických a sociálnych podmienok žien a rodín, z ktorých sa v chudobnejších krajinách alebo komunitách získavajú tzv. náhradné matky, či tzv. nízkonákladové náhradné matky. Primárna zodpovednosť objednávateľov – budúcich „sociálnych“ rodičov dieťaťa – nie je nijako umenšená skutočnosťou, že sú nezriedka „obeťou“ bezohľadnej reklamy a manipulácie.

KRIVDA

Voči dieťaťu tzv. náhradnej matky ide o krivdu preto, lebo prichádza na svet počatím v nezvyčajných, niekedy až bizarných podmienkach, pričom dochádza k umelému, vopred plánovanému rozdeleniu medzi jeho genetickými, biologickými a sociálnymi rodičmi. Navyše, jeho počatie sa zvyčajne uskutočňuje niektorou z metód tzv. asistovanej reprodukcie. Táto rozporuplná situácia predstavuje pre dieťa závažné riziká z hľadiska jeho biologickej a psychickej identity, jeho osobnosti a ďalšieho zdravého vývinu. Ohrozuje aj právo dieťaťa pravdivo poznať svoj biologický pôvod.

Dieťa v tomto kontexte – v príkrom rozpore s jeho dôstojnosťou, základnými ľudskými právami i s príslušnými etickými normami – vystupuje ako produkt, tovar, ktorého „výrobu“ si niekto objednáva, za ktorý sa platí a na ktorý sa, aspoň podvedome, vzťahujú aj iné skutočnosti a procedúry obvyklé vo výrobných alebo v obchodných vzťahoch (napr. „kontrola kvality“ či následná „reklamácia“).

Ako názorne ukázali viaceré medializované prípady, spôsobuje to aj ďalšie, ťažko riešiteľné problémy (napr.: Čo s dieťaťom, ktoré sa narodí zdravotne postihnuté, prípadne čo robiť v situácii, keď budúci „sociálni“ rodičia zmenia názor alebo svoje vzájomné vzťahy – a objednané dieťa už nechcú prijať?).

OHROZENÁ ADOPCIA

Voči obetovaným deťom, teda tým ľudským bytostiam, ktoré sa v kontex-

Sníмка: Clinie Gujara

te tzv. náhradného materstva síce umele počali, ale neskôr sa neprenesú do maternice ženy, či už preto, lebo boli označené za chybné alebo za nadbytočné, alebo aj po prenesení do maternice ich vývoj nepokračuje a odumrú, spôsobuje tzv. náhradné materstvo nielen krivdu, ale nenapraviteľný zločin: pre prípadné narodenie jedného dieťaťa sa „obetujú“, zahynú mnohé iné.

Voči iným osirelým deťom, ktoré by mohli byť adoptované, ide o krivdu preto, lebo sa aj takto znižuje ich reálna možnosť dostať sa do adoptívnej starostlivosti a mať vhodné rodinné prostredie pre svoj vývin a dobrý štart do života, napriek nešťastnej situácii, do ktorej sa nevinne svojím osirením alebo opustením žijúcimi rodičmi dostali. Tolerancia, či dokonca podpora danej spoločnosti vo vzťahu k produkcii (akoby) „vlastných detí“ pre záujemcov o služby tzv. náhradného materstva môže znížiť šance osirelých a opustených detí na nájdenie vhodných adoptívnych rodičov. Zároveň sa tým v nich a tiež v spoločnosti môže zakoreňovať vedomie, že sú „nechcené“.

ÚTOK NA RODINU

Voči spoločnosti znamená presadzovanie či akákoľvek podpora tzv. náhradného materstva veľmi rizikové konanie. Je totiž v skutočnosti zameraná proti samotným základom jej sociálnej štruktúry a demokratického fungovania, s potenciálne závažnými mravnými, sociálnymi a právnymi dôsledkami. Javí sa ako nezodpovedný, komerčne motivovaný útok smerovaný proti zdravej rodine, manželstvu, rodičovstvu, materstvu.

Ľudské, medicínsko-zdravotnícke,

právne i finančné prostriedky, chybne smerované do oblasti tzv. náhradného materstva, by zákonite chýbali na zabezpečenie iných, naozaj prínosných a potrebných výkonov zdravotnej či sociálnej starostlivosti.

Z týchto dôvodov je povinnosťou každého kresťana i každého človeka dobrej vôle mať jasno v uvedených otázkach, zaobstarať si a poskytovať v rámci svojich možností náležité informácie o tejto veci v svojom okolí, a tiež podporovať vhodnými prostriedkami účinné zabránenie uvedenia takýchto praktík do medicínskeho, zdravotníckeho či právneho prostredia na Slovensku.

Osobitne dôležitá je v tejto oblasti úloha dobre informovaných pracovníkov masovokomunikačných médií, dnes predovšetkým osôb pracujúcich v prostredí internetu (odborné, popularizačné či rodinné webové stránky; blogosféra) a sociálnych sietí. Nezastupiteľnú úlohu ochrany spoločného dobra, ľudskej dôstojnosti a prirodzených práv každého človeka – občana pred nebezpečnými, nekalými praktikami a zneužitím, ako aj ochrany verejného, resp. štátneho záujmu, majú vláda a parlament Slovenskej republiky.

Subkomisia vyzýva všetkých spomínaných činiteľov i všetkých ľudí dobrej vôle, aby sa podľa svojich možností, kompetencie a zodpovednosti zasadili za ochranu slovenského prostredia, našich rodín, osobitne však našich žien a dievčat pred spomínanými hrozbami fyzického, mravného a komerčného zneužitia.

Mons. Milan Lach, SJ
predseda Subkomisie pre bioetiku TK KBS

(Medzititky a odseky: redakcia)

Europoslankyňa Anna Záborská: Z túžby po dieťati sa stalo právo na dieťa.

Dieťa je dar, nie právo

Je známa obhajkyňa kresťanských hodnôt, kporé už viac ako desať rokov výrazným spôsobom nielen obhajuje, ale aj presadzuje v Európskom parlamente. Europoslankyňa ANNA ZÁBORSKÁ.

V Európe cítime stále silnejúci tlak na zmenu definície manželstva a rodiny. Kde má podľa vás tento vývoj svoje korene?

Usilia o to, aby sa z definície manželstva vypustila podmienka, že manželka musia byť rôzneho pohlavia, majú svoj pôvod v nepochopení ideálov Veľkej francúzskej revolúcie. Sloboda – *liberté* – sa oddelila od zodpovednosti a z ideálu rovnosti – *égalité* – sa stala požiadavka rovnakosti. Výsledkom je svojvôľa, ktorá ignoruje ľudskú prirodzenosť.

Prečo aktivisti volajúci po zmene základných štruktúr spoločnosti, medzi ktoré patrí aj rodina, prichádzajú po splnení jednej požiadavky so stále ďalšími?

Zdá sa mi, že dôvody sú minimálne dva. Predovšetkým spoločnosť, najmä demokratickú, nie je možné radikálne zmeniť zo dňa na deň. Ak by aktivisti prišli s dlhým zoznamom požiadaviek, ktoré sú v protiklade s väčšinou predstavou o spoločnosti, nikdy by neuspeli. Druhý dôvod je, že ako vodcom Veľkej francúzskej revolúcie ani neprišlo na um, že aj dve ženy alebo dvaja muži by mali mať právo uzavrieť manželstvo, tak ani dnešní aktivisti nevedia, kam ich požiadavka radikálnej rovnosti ako rovnakosti v budúcnosti privedie.

Stále častejšie sa hovorí o takzvanom náhradnom materstve. Prečo?

Súčasná technológia umelého oplodnenia umožnila, aby sa aj bezdetnému páru mohlo narodiť vlastné dieťa. Páry rovnakého pohlavia sú z definície neplodné, preto je pre ne darcovstvo pohlavných buniek a umelé oplodnenie logická voľba. Vďaka prenájmu matrice od náhradnej matky môže tak mať vlastného potomka ktokoľvek, napríklad aj dvaja muži, hoci nie sú fyziologicky usposobení na tehotenstvo. Z túžby po dieťati sa stalo právo na dieťa.

Túžba bezdetného páru po vlastnom dieťati je pochopiteľná a veľmi ľudská, ale jednoducho nemôže byť dôvodom na legitimizovanie obchodu s deťmi.

Problematika náhradného materstva vyvoláva nielen množstvo etických, ale aj právnych problémov. Ktoré považujete za najväčšie?

Etické a právne problémy spolu súvisia.

Na belgickom internete sa nedávno objavil inzerát mladej ženy, ktorá sa sama ponúkala za náhradnú matku pod podmienkou, že jej záujemcovia zaplatia zvýšenú zdravotnú starostlivosť

počas tehotenstva a uhradia jej školné na univerzite.

Celým svetom otriasol prípad z Thajska, kde austrálsky pár odmietol jedno z vynosených dvojčiek kvôli tomu, že mu diagnostikovali Downov syndróm.

Z týchto dvoch prípadov je zrejmé, že ak prestane platiť principiálne odmietnutie náhradného materstva, z dieťaťa sa stáva predmet zmluvných vzťahov, platieb a záruk.

Hovoríte, že zavedením náhradného materstva sa môžu vytvoriť podmienky, ktoré môžu viesť k obchodovaniu s ľuďmi. Priam sa tu núka možnosť prípadného obchodovania s už narodenými deťmi...

Obchodovanie s už narodenými deťmi si viem len veľmi ťažko predstaviť. No jedným dychom musím dodať, že už dnes niektoré štáty tolerujú určité formy obchodovania s niekoľko dní starými embryami, ktoré vznikli pri umelom oplodnení akoby „do zásoby“, pre prípad, ak by oplodnenie na prvý raz nevyšlo. Oficiálne sa síce hovorí o darcovstve embryí, ale v praxi to často znamená len to, že platba za embryo, teda už vzniknutý ľudský život, len nesie iný názov.

Myslíte si, že európski kresťanskí politici nájdu v tomto prípade spojencov aj v stranách a zoskupeniach s liberálno-feministickým pohľadom na svet? Aké sú v tomto zmysle nálady v Európskom parlamente?

Vo volebnom období 2004–2009 sa nám práve vďaka podpore poslaneckej skupiny Zelených v Európskom parlamente podarilo schváliť rezolúciu, ktorá odmietla obchodovanie s vajíčkami v Rumunsku. Tie sa využívali pri umelom oplodnení vo Veľkej Británii.

Podobne pri téme odmietnutia prostitúcie sa mi ako tieňovej spravodajkyňi podarilo nájsť podporu v časti európskej ľavice.

Náhradné materstvo sa za posledných niekoľko rokov stalo celosvetovo veľmi ziskovým priemyslom. Množstvo agentúr ponúka svoje služby predovšetkým solventným klientom z bohatých krajín. Tlak na legalizáciu tohto

» »

druhu obchodu je preto v rámci Európskej únie najsilnejší v takzvaných starých členských štátoch, kde je po náhradnom materstve dopyt a záujemcovia majú viac peňazí.

Treba tiež povedať, že mnohí kolegovia v parlamente vnímajú tento problém príliš zjednodušene. Na jednej strane sú proti obchodovaniu s deťmi, no na druhej strane chcú umožniť bezplatné náhradné materstvo z altruistických pohľadov, napríklad medzi sestrami či priateľkami. Neuvedomujú si, že tým by sa vytvorila šedá zóna, v ktorej by platba len dostala iné meno, napríklad štipendium, komplexná zdravotná starostlivosť náhrada ušlého príjmu...

Je ešte možné tento vývoj zvrátiť?

Myslím si, že áno. Na jednej strane je tu Európsky súd pre ľudské práva a Európsky súdny dvor, ktoré by mohli zasiahnuť a povedať, že náhradné materstvo je vlastne forma obchodovania s ľuďmi, ktoré sa priechi nášmu chápaniu ľudských práv. Prameňom určitej nádeje je však aj samotná demokracia, v ktorej môžu občania odmietnuť náhradné materstvo a deti podľa želania zákazníkov. Túžba bezdetného páru po vlastnom dieťati je pochopiteľná a veľmi ľudská, ale jednoducho nemôže byť

dôvodom na legitimizovanie obchodu s deťmi. Dieťa je dar, nie právo.

Zdá sa, že žijeme v dobe sociálnych experimentov. V čom podľa vás spočíva ich riziko?

Spoločnosť je veľmi citlivý organizmus. Pod povrchom každodenného života a politiky je hustá sieť vzťahov a väzieb, z ktorých mnohé sa vyvíjajú už celé tisícročia. Každá hlbšia spoloč-

čenská zmena sa cez tieto väzby postupne prenesie do všetkých sfér života, nielen do tých, ktoré sme chceli priamo ovplyvniť a pozmeniť. Nezamýšľané dôsledky takýchto zmien môžu ľudí zbaviť slobody, ľudskosti, niekedy dokonca aj života. Potom je však už neskoro krčiť plecami a hovoriť: toto sme predsa nechceli.

*Za rozhovor ďakuje PAVOL PRIKRYL
(Snímky: EP)*

Vyšlo **májové** číslo Našej Žilinskej diecézy.

• Reportáž z Ukrajiny •

• Manželia Lednickí z Domaniže •

• Kňaz Ján Baltazár Magin •

• Stretnutie Rodiny Nepoškvrnenej •

• Úloha muža a úloha ženy •

• Diecézne stretnutie mládeže •

• Hrad Sklabiňa •

• Martin Benikovský:

„Na Ukrajine je veľká chuť žiť...“

Inštitút Communio, n.o.
Jána Kalinčiaka 1
010 01 Žilina

Nedostal sa k vám časopis?

Napište nám do redakcie a pošleme vám ho poštou. Časopis si môžete aj predplatiť.

Email: icommunio@gmail.com
Web: www.icommunio.sk
Tel.: 041/56 58 434

Nový predseda ÚSKI: Pohľad spoločnosti na inteligenciu sa nijako podstatne nezmenil

Mládež už len stláča klávesy

Ústredie slovenskej kresťanskej inteligencie (ÚSKI) si na svojom aprílovom generálnom zhromaždení zvolilo nového predsedu. Stal sa ním vedúci vedecký pracovník Fyzikálneho ústav SAV Doc. RNDr. EMIL BĚTÁK, DrSc.

Pán predseda, štyridsať rokov komunistického režimu deviovalo pohľad na inteligenciu. Prešlo štvrté storočie po páde režimu – zmenil sa pohľad spoločnosti na inteligenciu?

Obávam sa, že pohľad spoločnosti nielen na inteligenciu, ale na schopnosti ľudí vo všeobecnosti sa nijako podstatne nezmenil. Viac sú cenené „ostre lakťe“, dobré kontakty s mocnými a bohatými tohto sveta a pozlátko tzv. celebrit.

K získaniu vzdelania (nepleťme si ho s diplomom) a udržania potrebných vedomostí je potrebné veľa odriekania, je nutné sa vzdať voľného času a mnohých záľub. Vedecký pracovník, lekár v nemocnici, profesor alebo docent na vysokej škole si nemôžu povedať „padla“, ísť domov a svoje povolanie (je veľký rozdiel medzi povolaním a zamestnaním!), či skôr poslanie, do ďalšieho pracovného dňa jednoducho len tak vypustiť z mysle. Isto, tí, ktorí sú na príslušných pozíciách iba zamestnaní, to bez výčitiek svedomia pohodlne urobia...

Toto zneváženie tých, ktorí niečo vedia, sa pochopiteľne premietajú aj do financií. Tak napríklad priemerný plat v SAV, kde polovica zamestnancov má vedeckú hodnotu – a tá sa, aj v súčasnej inflácii diplomov, nedáva zvyčajne zadarmo – je približne o 20 € nižší ako celoslovenský priemer. Ešte krajšie boli pred rokmi prirovnania významného českého chirurga Prof. P. Pafka, pôvodcom Slováka, ktorý operoval aj prezidenta Havla, že je dosť zlé, keď hodinový plat automechanika, ktorý opravuje auto pána prezidenta, je nižší, ako plat celého tímu lekárov, ktorí prezidenta operujú. A toto prevrátenie hodnôt – keďže vyteká zo všeobecného zneváženia vzdelania a schopností – trvá vo väčšine postkomunistických krajín až dodnes.

Stali ste sa novým predsedom ÚSKI, ktoré združuje slovenskú kresťanskú

inteligenciu. Ako sa pozeráte na ozývajúce sa hlasy, že spolková činnosť je v 21. storočí už prežitok?

Človek okrem svojho zamestnania a povinností doma je vystavený obrovskému toku informácií, takže tendencia k spolkovému životu je dosť utlmenej, ak neprináša niečo navyše. V Bratislave sú desiatky neoficiálnych „stretní“, mnoho z nich je kresťansky orientovaných, a začínajú fungovať dobrovoľné aktivity združené okolo kostolov. Katolícky (alebo rovnako evanjelický) kostol ako centrum činnosti „svojich“, veľa ráz s podstatnou účasťou mladých, je bežným javom v mnohých západoeurópskych aj iných krajinách. U nás je to stále ešte vzácna výnimka, aj keď viem o kostoloch, kde niečo také existovalo už pred 40 či viac rokmi.

Na druhej strane, ak viem o organizácii, ktorá podľa mňa vyvíja rozumnú a chválhodnú činnosť, môže to byť pre mňa dosť silný argument na to, aby som do nej vstúpil (a platil členské príspevky), aj keď sa reálne na nejakej ich akcii zúčastním iba raz do roka alebo ešte menej. Pochopiteľne, že nevstúpim do všetkých organizácií, o ktorých viem a ktoré sú podľa mňa pozitívne.

Na druhej strane však, paradoxne, stále vznikajú rôzne spolky, ktoré v podstate kopírujú činnosť či poslanie už existujúcich organizácií, a tak akoby sa rozdrobovali sily. Kde vidíte príčiny tohto javu?

Tých príčin je viacero: nevedomosť o existencii tých druhých; tendencia predsedu a celého výboru či predsedníctva „byť viditeľný“, „byť na čele organizácie“; v prípade, že organizácia dostáva na svoju činnosť „zvonka“ nezanedbateľné financie a/alebo o smerovaní vyšších čiastok rozhoduje aj obava zo straty svojho výhodného postavenia; v niektorých prípadoch, týka sa to napríklad univerzít, je podstatným

Snímka: archív E. B.

argumentom „a prečo by to nemohlo byť u nás?“ či „ja tým tiež osobne získam“, aj bez ohľadu na zamestnancov, študentov a ich budúcnosť.

Myslíte si, že by bolo dobre zlúčiť podobné organizácie do jednej?

V Bratislave pôsobí cca 30 kresťanských organizácií, resp. tu majú centrálu, zastrešovaných Fórum kresťanských inštitúcií (FKI). Aj ÚSKI je člen FKI. Myslím si, že podstatná redukcia počtu týchto organizácií, nie však rušením, ale zlučovaním, by bola na prospech vecí. S ohľadom na viaceré špecifiká by som ale nespojil súčasných cca 30 do jedinej, ale považujem za užitočné zredukovať ich súčasný stav na takých päť až osem. Je však otázne, aké by boli reakcie výborov organizácií a ich členských základní...

V štruktúrach ÚSKI pracujete dlhé roky, takže dokonale poznáte jeho problematiku. Na čo sa chcete ako predseda ÚSKI najväčšmi zamerať?

Musím vás poopraviť: do Predsedníctva ÚSKI som sa dostal iba pred 4 rokmi na predchádzajúcom generálnom zhromaždení. No už predtým som sa poznal s niektorými členmi bývalých predsedníctiev a s aktívnymi členmi ÚSKI.

Ale k vašej otázke. Rád by som udržal naše prednáškové cykly v Dome Quo Vadis a časopis *Radosť a nádej*. Aj na tento skromný cieľ potrebujeme financie, ktoré, žiaľ, v súčasnosti nemáme. Preto úlohou prvých mesiacov musí byť nájdenie nejakého finančného zdroja. V súčasnosti máme podanú jednu žiadosť o grant, vnútorne veríme, že uspějeme. V tom prípade jednou z ďalších vecí bude znovuzriadenie sekretariátu, a pochopiteľne, realizácia úloh, ktoré sme si v žiadosti o grant pred sebou postavili.

Zatiaľ sa môžeme zúčastňovať len takých podujatí, ktoré sú z našej strany bez potreby financií, napríklad duchovná obnova v rámci bratislavských spoločenstiev s otcom biskupom Haľkom iniciovaná Domom Quo Vadis, ktorej sa zúčastňujú dve zástupkyne ÚSKI, alebo Pochod za život, ktorý bude v Bratislave v septembri.

Aj napriek povedanému – na nedávnom aprílovom Generálnom zhromaždení ÚSKI odznelo, že slovenskí mladí ľudia začínajú oproti nedávnej minulosti vo zvýšenej miere vstupovať do ÚSKI. Čo chcete ako jeho predseda urobiť pre to, aby to nebola len „sezónna“ záležitosť, ale celkový trend?

Sám neviem, či to bol trend alebo iba náhodná fluktuácia – tá by bola ešte horšia ako vami zmienená „sezónna záležitosť“. Stále rozširujeme zoznam adresátov, ktorým posielame e-maily s oznamom o našich prednáškach v Dome Quo Vadis. Okrem toho tieto oznamy dávame na viaceré miesta. Účinnjší je osobný kontakt, aj keď cezeň pribúdajú noví členovia iba pomaly.

Na Slovensku v podstate každý spolk zápasí s finančnými problémami. Zahraničné nadácie už prestávajú finančne podporovať naše organizácie, pretože Slovensko už nepovažujú za tak chudobnú krajinu. Len z členských príspevkov sa však spolková činnosť nedá financovať. Ako sú financované sesterské spolky na Západe? Čo treba zmeniť, aby sa to dalo robiť aj u nás?

Viem si predstaviť aj to, že by naša činnosť bola plne krytá iba z členských príspevkov, prípadne z individuálnych darov. K tomu by ale bolo potrebné mať asi 1500 členov, ktorí riadne platia členské príspevky, čo je v horizonte 5 či 10 rokov absolútne nereálne.

Myslím si, že v prípade kresťanských spolkov, ako je ÚSKI, by veľa mohla urobiť samotná Cirkev tým, že by, podobne ako je to v západných krajinách, sústreďovala okolo niektorých kostolov svojich veriacich, ktorí by s kostolom reálne žili. Žiaľ, na Slovensku taká aktivita vyvoláva podozrenia.

Ste individuálny člen medzinárodného združenia Pax Romana? Priblížte nám, prosím, jeho činnosť.

Pax Romana je medzinárodná federácia katolíckych intelektuálov (študentov a absolventov univerzít), jedno z najstarších medzinárodných laických katolíckych hnutí. Vzniklo najprv ako

Snímkou: archív E. B.

S dcérou Máriou (v strede) a s manželkou Agnes na krste vnučky Sophie Agnes

študentské hnutie v roku 1921, názov pochádza od pápeža Benedikta XV. Po druhej svetovej vojne sa zaktivovali univerzitní učitelia a študenti aby bol konečne vytvorený – po skúsenostiach z dvoch svetových vojen – mierový svet. V súčasnosti *Pax Romana* združuje federácie a hnutia katolíckych intelektuálov a profesionálov z viac ako 50 krajín sveta.

Spolupracuje ÚSKI s Pax Romana? V čom spočíva táto spolupráca?

ÚSKI je aktívny člen *Pax Romana*. Spolupracujeme pri príprave časopisu *Newsletter*. Jednotliví členovia sa zúčastňujú stretnutí organizovaných *Pax Romana* v rôznych krajinách. Najbližšie z týchto stretnutí bude študijné stretnutie *Nie ekonomike výnimčnosti s podtitulom Polarizácia zamestnanosti, príjmu a vlastníctva – nádej pre Európu*, ktoré bude 8.-10. mája v Prahe.

Žijeme v dobe úžasného technického pokroku, v „kurze“ sú najmä IT odborníci. Neobávate sa, že akcentácia technokracie sa skôr-neskôr môže spoločnosti vypomstiť?

V súčasnosti táto hrozba naozaj existuje. Časť mládeže už nevie ani čítať, písať a rátať, iba stláčať klávesy na počítači, tablete alebo smartfóne. Stáva sa dokonca, že piloti, dokonca aj medzinárodných leteckých spojov, nemajú ani tušenia o princípe a funkciách lietadla, iba vedú stláčať gombíky na riadiacom pulte (ak je všetko v poriadku).

Podľa Louisa Pasteura „málo vedy vzdávaľu od Boha, veľa vedy k nemu privádza“. Nie je to paradox – na jednej strane prežívame nebyvalý rozmach vedy, na druhej strane sa Boh

pre západnú spoločnosť, nietzscheovsky povedané, stáva „mŕtvu“? Kde vidíte príčiny tohto paradoxu?

Podľa mňa je tento rozpor nie iba medzi vedou, myslím tým nie príslušný predmet vyučovaný na základnej či strednej škole, ale mám na mysli vedu medzinárodnej úrovne), a myslením a schopnosťami typického či priemerneho človeka, ale aj v iných oblastiach. Výkony špičkových športovcov sú nemyšliteľné pre toho, kto chodí normálne do zamestnania a riadne ho v pracovnom čase vykonáva a neberie špeciálne prípravky. Priepasť medzi priemerom a špičkami stále narastá, stále lepšie výkony špičkových športovcov nijako neovplyvňujú kvalitu a schopnosti priemeru, rovnako ako stále rozsiahlejšie a úplnejšie poznatky vedy neprispievajú k zvýšeniu priemernej vzdelanosti populácie.

Či veda niekoho privedie k Bohu alebo ho od neho vzdiali, závisí predovšetkým od toho, či dotyčný má dar viery alebo nie. S rozvojom vedy v druhej polovici 20. storočia a teraz v našom storočí však už vidíme, že veda nie je v rozpore s Božou existenciou (pravda, ak sa Biblia neberie všade celkom doslovne), ale rovnako ju ani nedokazuje. Existencia Boha v našom svete sa nedá dokázať ani poprieť; všetky dôkazy obsahujú nejakú chybu. Krásne to charakterizoval M. Bulgakov v knihe *Majster a Margaréta*, že I. Kant vyvrátil všetkých päť starovekých „dôkazov“ existencie Boha, aby potom sám podal „dôkaz“ šiesty, rovnako vyvrátiteľný. Jediný nesporný dôkaz môžeme mať až po svojej smrti, ale bez možnosti ho jednoznačne a bez pochybností odovzdať tým, čo ešte žijú.

Za rozhovor ďakuje Pavol Prikrýl

G. Papini: Umelec povznáša život na vyšší stupeň, má byť dokonalý spolupracovník Boha

Umenie a zodpovednosť

V minulom čísle sme uverejnili esej *Umenie a svätosť* od fr. Anjelova, OP. Autor v nej rozvíja myšlienku Giovanniho Papiniho o umení a svätosti. Keďže viacerí čitatelia prejavili záujem o pôvodnú Papiniho esej, uverejňujeme ju v skrátenej podobe.

Snímka: archív

Ešte do nedávnych čias sa rojčilo o umelcovi, ktorý by bol oslobodený spod všetkých zákonov, zbavený všetkých pút, morálnej disciplíny a občianskych povinností; o umelcovi, ktorý pozná iba svoju voľnú inšpiráciu a rešpektuje iba svoje myšlienky a vrtochy; ktorý v svojej samotárskej vznešenosti požíva všetky privilégiá a je samovládcom neobmedziteľným, ba skoro satanským.

Boli to posledné blúznenia svojvoľnosti romantizmu, ktorý kládol vášeň nad rozum, vzburu nad zákony, titanizmus nad kresťanstvo a chcel namiesto Boha postaviť svoje ja.

V skutočnosti umelec, umelec pravý a povedomý, je najmenej slobodným zo všetkých ľudí. Nikto iný, okrem kňaza, nie je obťažovaný takou zodpovednosťou, ako on. A v tomto poddanstve, slobodne a hrdinsky prijatom, je jeho veľkosť.

OTVÁRAŤ OČI A SLUCH

Všetci ľudia sú zodpovední pred Bohom, ale umelec predovšetkým. Podobnosť o talentoch sa vzťahuje najmä na neho a slovo „talent“ nie nadarmo sa dostalo do moderných jazykov s prídavkom nového významu celkom duchovného.

Stvorenie sveta je prvým Zjavením Boha ľuďom, ostatné sú: Zjavenie napísané (knihy vnuknuté) a Zjavenie vteľené a hovoriace (Boh – človek).

Prvou úlohou umelca je, aby pre slepé vnímanie davu urobil zrejším a jasným práve toto prvé Zjavenie, zmyslový vesmír.

Umelec nemôže pridávať ku kráse krásu, ale svojím podaním a evokáciou skutočnosti v jej podstatných črtách – umenie je výber usporiadaný génom – má na dav vplyv katartický a zázračný: dáva vidieť slepým, počuť hluchým, dojíma ľahostajných, rozohrieva a niekedy rozpaľuje vlažných.

Ľudia si myslia, že poznajú svet, ktorý ich obklopuje, ale v skutočnosti zaujímajú súčasnými potrebami pragmatického a mechanického života, poznávajú iba tie jeho znaky a zlomky, ktoré slúžia k najpotrebnejším činnostiam každodenného života.

Len umelec v svojom nepredpojatom pozorovaní poznáva veci v ich mnohотvárnosti, v ich neočakávanej a zázračnej plnosti a môže spraviť účastnými tohto svojho videnia, čo aj nepriamo a len na chvíľu, ostatných ľudí, menej šťastných ako on.

Umelec je teda v určitom zmysle povolán na to, aby bol jedným z objasňovateľov prvého Zjavenia. Umelec sú preto skutočne dokonalými spolupracovníkmi Boha: spolupracovníkmi v plnení jeho vôle osvecovať ľudské duše, spolupracovníkmi prostredníctvom jeho milosrdnej otcovskej láskavosti.

AKT MILOSRDENSTVA

Každý človek je zodpovedný v hraniciach svojich stykov a svojej moci za blaho svojich najbližších: otca alebo syna, matky alebo snúbenice, priateľa alebo učeníka. Ale nie všetci pociťujú túto zodpovednosť a málokto jej činia zadosť, lebo natoľko je rozšírená egománia a to egománia taká slepá, že sa zdá byť nevinnou.

Iný, širší základ má však zodpovednosť umelcov. Sú v rade – de iure aspoň, keď nie vždy de facto – hlavných poskytovateľov svetla a radosti ľudskému rodu. Nie sú povolaní utešovať, posilňovať a obšťastňovať len svojich najbližších, ale často celé dav, našťastie dav nesmierny; dav neznámych, ba často aj generácií, ktoré sa ešte nenarodili. Básnik prebúdza spiacich a rozjasňuje zarmútených; maliar obohacuje naše úbohé vnímanie sveta tým, že odkryva nové svetlá a vzťahy krásy a zbavuje ich hmly všednosti; sochár zväčšuje našu dedovizeň ľudskosti tým, že tvo-

rí obrazy milovaných a obdivovaných a tým, že očisťuje a povznáša pôvab a silu ľudského tela; architekt zvyšuje spokojnosť a intenzitu nášho života tým, že dáva domom správne formy, harmonické línie a zoskupenia a že oslavuje a povznáša ducha, stavajúc majestátne budovy pre veľkých na zemi a pre Pána Vesmíru; hudobník prebúdza driemajúce city, umŕtvené záľuby, reminiscencie na blažené časy, spásonosný smútok, zabudnuté alebo utajené nadšenia a prenáša nás do nadzemského prostredia, kde bolesť sa mení na jasot, kde posmrtná veľkosť už nedeší bojzlivé srdcia živých.

Umenie teda povznáša život na vyšší stupeň; zušľachtľuje priemerného; pretvára škaredého; zväčšuje veľkého; tvorí nové bytosti; odstraňuje a otupuje úzkostlivosť, sníma rúšku zo zastretého pohľadu; znamená ono objavovanie, prekvapovanie, kriesenie. Preto umenie spôsobuje, že život je hodnejší toho, aby bol žitý, že je podobnejší životu prvotných dní Adama a že je otvorenejší pre božské sľuby a milosti.

Takto chápané umenie je aktom milosrdenstva, je zázračným zmnohonásobňovaním zdravého potešenia a čistých rozkoší. Umelec, pokiaľ odstraňuje útrapy ľudí a zväčšuje ich radosti, je vždy v podstate kresťanom, aj keď nikdy nepoznal zakrvavenú tvár Krista.

ZÁVÄZOK K NÁRODU

Veľká a ťažká je zodpovednosť umelcov voči národu, ku ktorému náležia. Umenie je univerzálne, ale umelec sa narodil na určitom bode zemegule, dýchal určitý vzduch, pochádza z určitej rasy, má v sebe určitú krv, poznal a tešil sa od časného veku určitým formám, videl určité veci a poznal určité zvyky, vyrástol v určitom osobitnom ovzduší kultúry a duchovnosti, živil sa, aj napriek svojmu odporu, určitými jej vzdialenými, ale teraz už trvácimi tradíciami.

>>>

Zároveň s povinnosťou voči Bohu a voči ľudskému pokoleniu má povinnosť a záväzky voči svojmu národu. Je nielen umelcom, ale aj občanom a teda v určitom zmysle aj politickým človekom. Nežiada sa od neho, aby vykonával verejné funkcie, ani aby sa miešal do občianskych zápasov, ani aby ašpiroval na vodcovstvo. Celkom inakším spôsobom, takým, ktorý je v súhlase s jeho povahou a jeho nadaním, môže a musí sa zapojiť do práce svojho národa a prispievať k veľkosti svojej rodnej zeme.

V národe veľmi ľahko ochabuje pamäť a vlašnie cit; klesá morálna teplota. Umelcom je ten, kto kriesi minulosť, kto rozpaľuje nečinných, kto jednoducho zapáľuje ten oheň, ktorý udržuje večnú túžbu odstrániť hrobový chlad.

Ale i ďalšie sú zodpovednosti umelca voči jeho ľudu. Ako štátnikom, učencom a vojakom, tak i jemu je zverená úloha privolať na svoju vlasť obdiv druhých národov, ten obdiv, ktorý prináša lásku alebo aspoň sympatiu, a teda posilňuje, nepriamo ale mocne, duchovnú prestíž a v dôsledku toho aj príťažlivú silu patričnej krajiny vo svete.

A umelcovi je napokon zverené poslanie, ktoré znamená ešte väčšiu zodpovednosť: poslanie zanechať budúcim vekom výraz súčasnej kultúry, kultúry jeho generácie. Pre lenivosť priemerných ľudí, teda väčšiny, slávne činy a výboje sa zabudli; politické zmeny

mnohých storočí sa stávajú obyčajnými historickými pojmi, ale pomníky ostávajú, všetko prežijú sochy a básne, maľby a hudobné diela. Budúci, potomkovia i cudzinci, budú posudzovať našu dobu podľa týchto pamiatok a naše obdobie bude pokladané za veľké alebo priemerné podľa toho, čo umelci v tejto perióde vytvorili.

Strašné to zodpovednosti, také, že nás nútia rozmýšľať a poľutovať tých, ktorí hlúpo posudzujú umenie ako náladovú hru individua, ako bohémске dobrodružstvo rafinovaných egocentrických ľudí.

POVINNOSŤ K SEBE

Umelec by však nevedel urobiť zadost' týmto zodpovednostiam – takým početným, veľkým a ťažkým – keby nepoznal a keby nepociťoval aj zodpovednosť, ktorú má voči svojej vlastnej duši. Jeho prvou povinnosťou – prvou iba pokiaľ mu dovolí splniť aj všetky ostatné – je to, aby svoju dušu očisťoval, povznášal a obohacoval. Len bohatí môžu rozdávať.

Umelec, ktorý v sebe cíti hlas Boha, je veľmi náchylný myslieť si, že stojí nad ostatnými ľuďmi. Keby sa totiž nepokladal za vyvoleného tvoriť, objavovať a učiť, nemal by odvahu uskutočniť svoje dielo a vystaviť ho obdivu blížnych. Lenže toto vedomie jeho dôstojnosti, jeho vyššieho určenia, živí jeho pýchu tak, že sa môže z neho stať neľudská a zúrivá prišera. Preto sú strašné

nebezpečenstvá, ktorým je vystavené už samé pestovanie umenia a tým potrebnější je ostražitosť, ktorá by tieto nebezpečenstvá oddialila.

Umelec nemôže byť svätcom, lebo svätec premohol v sebe aj čisté umenie: umenie je prostriedkom, ale on sa povznáša k dokonalej láske voči ľuďom a Bohu priamo. Blahoslavený Angelico vraj prv, než sa pustil do maľovania, sa pomodlil a plakal, myslím si však, že nie preto, aby pripravil lepšie dušu na vytvorenie pravdivého obrazu ukrižovaného Boha, ale preto, aby ho Boh zbavil všetkého pokušenia odovzdať sa rozkoši umenia. Nežiadal si inšpiráciu, ale odpustenie.

Umelec nemôže byť svätcom a je, ako aj ostatní jeho bratia, vystavený hriechu. Ale musí sa aspoň usilovať, aby zneškodnil všetky tie tieňové zla, ktoré sú najväčšími spojené s umením. Musí sa usilovať, aby sa pre lásku voči všetkým ľuďom povzniesol nad tie vášne, ktoré vzbudzujú v ňom niektoré bytosti, aby sa zachránil pred pýchou, musí svoje diela, aj tie najdokonalejšie, porovnávať s dielami Tvorcu a spomenúť si, že on je jednoduchým tlmočníkom, pokorným kopírovačom, poslušným exegétom a preto v zrovnaní s Prvou Bytosťou trochu viac než nula...

(Krátené; medzititulky: redakcia)

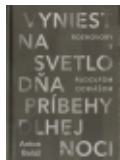
PriestorNet

PRAVÝ
POHLAD
NA SVET

priestornet.com

Nad knihou rozhovorov A. Baláža s R. Dobiášom *Vyniest' na svetlo dňa príbehy dlhej noci*

Vynášanie svetla

Čitateľskej verejnosti sa dostáva do rúk „*knihy spomienok*“ predstavujúca život a dielo Rudolfa Dobiáša – spisovateľa, ktorý sa k svojej tvorbe musel prebojovať cez viaceré životné peripetie.

Spisovateľ Rudolf Dobiáš bol politickým väzňom i baníkom, jeho cesta bola trnitá: „*Keď po mňa 23. decembra 1953 navečer prišli, bezpečnosť obsadila celú dedinu. Čakali odpor? Strelbu? Až po niekoľkých dňoch vyšetrovania v sídle Štátnej bezpečnosti na Ulici Februárového víťazstva v Bratislave som sa dozvedel, že nás prezradila karikatúra, na ktorej boli vyobrazení Gottwald a Stalin, ako sa smažia v peklých kotloch.*“

ZATKNUTIE

V súvis so svojím zatknutím a vyšetrovaním R. Dobiáš ďalej hovorí: „*Od samého začiatku mojej väzenskej anabázy som vedel, že moja matka trpí oveľa viac ako ja. Modlila sa za mňa, dokonca dala za nás všetkých slúžiť omšu, a to aj so súhlasom kňaza. My sme boli objektom chŕťok vyšetrovateľov, tí sa nám posmievali, ponížovali nás a naše matky, manželky našich ženatých druhov sa za nás modlili. Keď si s odstupom rokov začínam na to všetko spomínať, moje spomienky dostávajú určitú priezračnosť, akési svetlo, ako keď sa vo mne ozve báseň, prvý verš a potom ďalšie verše, keď slová ešte nie sú dôležité, dôležité je to, čo sa trblie medzi nimi. Tak báseň dostáva éterický prívit, schopnosť svietiť, premieňa sa na imagináciu, ktorá posväcuje slová. Spomienka na matku má takú silu, že aj v bolesti objaví útechu.*“

Krížová cesta „nepriateľa socializmu“ mala pokračovanie: „*Deň či dva pred procesom, ktorý sa začal 11. augusta 1954, ma navštívil môj advokát ex offio, tuším sa volal doktor Lax. Poradil mi, aby som sa ku všetkému priznal a neodchyľoval sa od protokolu, ktorý so mnou nacvičil môj referent. (...) Práve matka, ktorá si počas pol roka mojej vyšetrovacej väzby vytrpela doma možno viac ako ja na Februárke, musela byť v šoku, keď mi prečítali rozsudok 18 rokov odňatia slobody.*“

PERIPETIE ODSÚDENÉHO

Po skončení súdneho procesu sa Rudolf Dobiáš dostal do jáchymovských

táborov. Z jeho rozpomienok sa dozvedáme o tom, v akých podmienkach tam prežívali politickí väzni, vedno s kriminálnikmi: „*Vnímal som to tak, že osemnásť rokov, na ktoré som bol odsúdený, nemôžem v takomto prostredí prežiť. Nerozmýšľal som vtedy, či príde alebo nepríde nejaká amnestia.*“

Našťastie, amnestia prišla: „*Prepusťili ma v rámci veľkej amnestie, ktorú nám udelil prezident republiky Antonín Novotný oficiálne pri príležitosti 15. výročia oslobodenia našej vlasti hrdinskou sovietskou armádou.*“

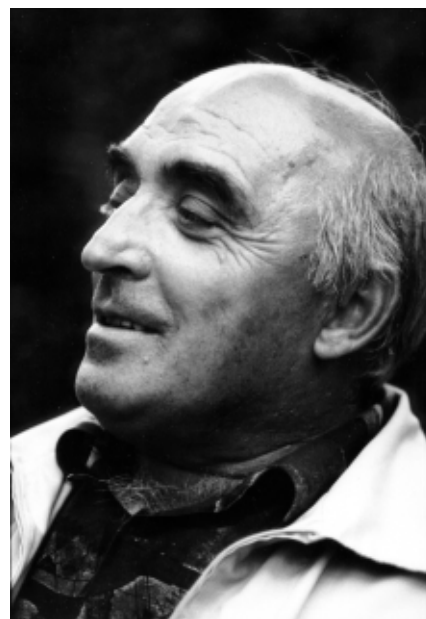
**„Nech prídu chvíle
akokoľvek ťažké,
vždy iba jedno
na pamäti maj:
zúfalstvo – cesta ku
porážke.“**

No sloboda prepustenia bola oklieštená. Onedlho prišiel povolávací rozkaz na základnú vojenskú službu a po jej ukončení ťažkosti s hľadaním si zamestnania. R. Dobiáš konštatuje: „*Bol som persona non grata. Ponúkal som sa do zamestnania aj v Dusle Šaľa či v bratislavskom Slovnafte. Tam mi na kádrovom oddelení povedali, že oni sú strategický podnik a tak ma nemôžu zamestnať.*“

Napokon sa mu predsa len podarilo zamestnať sa, a to v Nováckych uhľových baniach a neskôr v trencianskom Slovniku.

TVORBA

S postupným zlepšovaním sa osobnej situácie sa vracala túžba tvoriť. Umelec nemôže poprieť sám seba. Autorovi poskytol v tých rokoch priestor hlavne Slovenský rozhlas: „*Ani sám neviem, kde som našiel odvahu napísať niečo pre rozhlas. Vtedy som s rozhlasom nemal nijaké skúsenosti... Ťažko, ale predsa len sa narodilo moje prvé rozhlasové*

dielo, rozprávka Štyria bratia. S malou dušičkou som ju poslal do súťaže, porotu hra zaujala a dostal som sa medzi ocenených autorov.“

Prišiel rok 1989 a „koridory slobody“. Rudolf Dobiáš o tom píše: „*Mohol som začať žiť bez biľagu triedneho nepriateľa. A mohol som sa otvorene prihlásiť k svojej minulosti, nemusel som z nej už nič obchádzať či zamlčovať.*“

Znamenalo to aj možnosť naplno sa prejavovať ako básnik, spisovateľ, publicista. Svetlo sveta uzreli jeho pozoruhodné básnické, prozaické i faktografické knihy – „*príbehy z prítmía*“ a „*diela o nezabúdaní a odpustení*“.

SVEDECTVO PRE BUDÚCNOSŤ

Čitateľovi možno príde na um paralela medzi slovenským Dobiášom a ruským Solženicynom. Obaja pretavili svoju bolestnú skúsenosť s komunizmom do literárneho diela, ktoré má nespochybniteľnú umeleckú i výpovednú hodnotu. Živá, hodnotná literatúra vyrastá zo spojenia etického a estetického rozmeru skutočnosti.

Rudolf Dobiáš podáva svedectvo, ktoré patrí aj dnešku, aj budúcnosti. Ako píše, v špecifickej samote a v špecifickom priestore vyšetrovacej cely zažíval peklo. Zmohol sa tam len na dva verše, ktoré sa však stali jeho celoživotným mottom: „*Nech prídu chvíle akokoľvek ťažké, vždy iba jedno na pamäti maj: zúfalstvo – cesta ku porážke.*“

JÁN MARŠÁLEK

(Snímka: archív autora)

Anton Baláž: Vyniest' na svetlo dňa príbehy dlhej noci (Rozhovory s Rudolfom Dobiášom) Bratislava, Literárne informačné centrum, 2014

Spoza mreží

Umlčaných básnikov v časoch komunistickej totality bolo viacero. Zvláštnu kategóriu tvoria tí, ktorí si museli prejsť peklom väzení „budovateľov krajších zajtrajškov“. Nie všetci boli puncovaní poeti, ale poézia všetkých má obrovskú mravnú hodnotu.

Pavol Brodňanský

Ťažký kríž

Prečo taký kríž dal si mi Pane
Že telo moje ukonané
Pod ťarchou jeho klesá
Či pre mňa
Lahší nenašiel sa

Hľa silní a ľahšie kríže nesú
Azda mne si dal najťažší
Čo si mám počať v svojej biede
Hádam k šťastiu ma dovedie
Aj keď ma tak k zemi tlačí
Nereptaj synu
V ňom je sila
Čo peklo strašné
Prelomila

Či ty ju nevidíš

Na ňom je váha tvojich vín
Ktoré On berie do hrobu
Poznávaš pýchu klamstvo zradu tmavú
To všetko zdobí Jeho hlavu
Boľavým tŕním vo venci

Najťažší kríž si vzal niekto iný
Ten čo ty nesieš
Nie je ním

Tvoj kríž nesie Boží syn

Nie, nechcem
Aby ho len tvoj Syn niesol
Vezmi z tej ťarchy
Pridaj mne
Aj ja chcem zomrieť
Pod krížom
Vďaka ti Pane

Vojtech Belák

Zápočet z poníženia

Odpusťte, milí,
tu sa nič nerýmuje,
tu v tomto popeklí
každý rým by bol
päsťou na oko.
Preto ho úmyselne
obchádzam ako kaluže
a časom vpálím
gul'ku do rytmu.
Len to je pravdivé.
Bohužiaľ,
len takto je to pravdivé.

Vojtech Jencík

Jesenný sonet

Zakvitli Karpaty krásou,
jesenné slnko nehreje.
Vzrušený krajanov hlasom
svedomie búrim: zle je!

Spútaný múrmi, drôtmi,
nemlčím, púšťam hlas svetom:
kraj maľovaný kýva mi,
nádherna lúči sa s letom.

Nádhera strieda nádhery,
dažde zmývajú stopy zla,
odnáša vietor náreky.

Neskučí Pravda u dverí,
sloboda mocne rodí sa,
hrdý sa so zlobou nezmieri.

Štefan Sandtner, SDB

Leopoldovský mlyn

Prišli si po mňa do špitála
spomienka si tak spomína,
tri ružence ma cesta stála,
kým zaviedli ma do mlyna.

Nik na mňa ruku nepoložil,
no sú aj iné mučiarne
a zasiahnu ťa priamo do žíl –
horíš jak sviece oltárne.

Dni stuhnuté a noci biele,
stále si ako na kríži.
Ktosi je s tebou v tejto cele.
Deň ti noc, noc deň približi.

Od piatej ráno večer do desiatej
týždeň som prestál v pozore,
ako strom v púšti smädnej, neosiatej
opretý iba o zore.

A k tomu v drepe dvanásť nocí,
polhodinový interval,
že sa svet s tebou divo točí,
no totožnosť si neprehral.

Prebleskujúci v nedohľadne
raz sa len predsa rozzorí.
V človeku driemu kdesi na dne
nádeje Božie obzory.

Jozef Šandorf

Jesenná dumka

Už listy krvavé zhoreli v rubíne,
už hrozná nektárom perlia sa vo víne,
už brázdy boľavé stenú do hmlistých rán,
aj hniezda lastovíc zmŕtveli dokorán.

Ale je sputnané hodvábom babieho leta,
v nich pavúk tuláčik nástrahy fauna splieta.
A cudné jesienky v tíšiniach zvädlých strání
šepocú do šera pieseň o umieraní.

Hasnúcim večerom niečo ťa mučí a dusí.
Oblaky stmaveli úzkosťou divých husí.
Zas niekto odchádza v nemohre pustých tóni,
éterom jarných túh láska už nezazvoní.

Na puky chryzantém dozrieva krutá krása.
To život prchavý v preludoch pohráva sa,
Kým dráma posledná dotlieva clivým
chórom
a smútok víťazný trblieta nad obzorom.

Samota vlní sa, samota divo bolí,
samota bozkáva krátery mŕtvych polí.
Ty stojíš kdesi sám, karminom srdce horí,
načúvaš pokorne, čím duša prehovorí.

» » »

Pavol Godovič

Sestre

Už dlho vanie
v zemi rodnej chlad.
Som sám
a moje pranie
však nesmie vstúpiť do záhrad,
nuž povedz, čo ti darovať?

Až raz,
až prídem snád',
pôjdeme spolu do polí
a z kvetných strání sestra,
brat
kytičku kvietkov rozdelí.
Pol tebe,
pol na kríž chcel by dať,
čo dnes je, jak my, osamelý.

Až... Srdce chce ísť, búši,
však nesmie, nesmie do záhrad.
Vezmi si
a pomlč, nezrad',
čo cítim v svojej duši.

Marián Skala – Krajňák

Domovu

Z úpätia jáchymovských hôr,
z priehlbni šachiet, spod zeme,
čujte náš spev a príhovor:
v spomienkach na vás žijeme,
rodičia, bratia, sestry, otčina,
domov, rodný kraj,
vy všetci, naši drahí a milí,
ste skvosty naše, naozaj!
Vrátime sa vám.
Buďte zdraví!

Vojtech Belák

Za číslo 221

Za väzňa číslo 221
sa modlil celý krajský výbor strany.

Nestihol som sa k prosbe pripojiť.
Hľa, zázrak! Z čísla 221
je znovu súdruh. Žiačku nezneužil.
Je na to dôkaz. Presne pred hodinou.

A tak sa, Pane, modlím za otca
nezneužitej, za budúce číslo
222?
223?
224?

Ladislav Záborský

Krátke curriculum vitae

Narodil som sa na výslní.
Chodil som po úbočiach a lovil krásu.
Naproti žiaril Boží hrad.
Vášeň lovca ma stiahla do hradnej
priekopy
a tam ma týrala.
Pán otvoril mrežu a vpustil ma do hradu.
Prechádzam sa tu po nádvorí.
Rozjímam Kristove obrazy.
Čakám na vpustenie do komnát.
Tam už niet obrazov.
V hĺbinách duše je
Pán Boh sám.

Vojtech Jenčík

Výzva

Ešte sa výkrik rodí vo mne,
keď pustnúť život zriem:
Priatelia moji, poďme, poďme,
bo krátky bude deň!

A keď je básnik slabý vodca,
nech príde iný, smelý.
Alebo spolu prosme Otca:
Rorate, rorate coeli...

Vzbudí sa prorok mocný slovom,
veľký Duch, v očiach žiar,
stane sa čelo života zborom,
prerazí svetlo hradbu chmár!

Pripravme cestu, kto je muž
a hoden proroka!
Poďme, priatelia, začať už,
zmráka sa zhlboka...

Pavol Brodňanský

Podstata času

Je koniec leta zrejú plody
Hladní čakajú v nádeji
Ktosi však múti čisté vody
čas viazne v sieti pereji

Je koniec čias a čas sám súri
Už odzvonilo smiechu sladkým snom
Jericho padlo padli múry
Všade prach oheň hĺby kameňov

A predsa z noci z trosiek dymu
Rodí sa ráno dni sa rodia
Podstatu času trojedinú
Nezmetie z dejín žiadna zloba

Štefan Sandtner, SDB

Žalár môj žaltár

Aperi, Domine,
Domine aperi,
kým sa tma pomínie,
zostúp mi na pery –
ty máš kľúč od dverí.

Plameňom očistným
do srdca vpál' sa mi,
závoj mi z očí sním,
preveď ma krásami –
noc i deň vzdá sa mi.

Tak zjasá breviár
z adventu do Vianoc,
vypučí z révy jar
a zpiatku Veľká noc.
Príďže mi na pomoc!

Jozef Šandorf

Jesenný list z Mariánskej

Zlato a purpurom dohárajú listy,
u nich jeseň klenotník čarí ametysty
a krásli stráne clivé nad údolím smútku.
Tam vreľ kráter hnevu v povíchrice
prudkú.

V ohňostroji farieb stromov lustre planú,
do nich vdýchlo slnko nehu nerozdanú.
Symfóniou jasu plesá babie leto.
Kto v mene Neróna riekol živým veto?

Ó, jeseň v Mariánskej, láger krutých nálad,
ty jeseň spenená nostalgiou balád.
Aréna tupých dní v koridoroch veží,
tam kľatba urputná s vredom pomsty
leží.

Jáchymovské lágre planú v nenávisti,
pred zlobou tyrana nik tu nie je istý.
V galejnickej drine lámeš v šachte skaly,
a tie mnohých v sebe zradne pochovali.

A matky slovenské pri srdci s ťarchou rán,
za otcov trápených, za synov stratených
zveria sa Madone s bolesťou dokorán.
Odtiaľto píšem vám pozdrav v čiernom
liste,

ruka sa mi trasie, večery sú hmlisté,
žehnaj vás Tešiteľ, zahoj všetky rany
a nebies Bolesťná kiez stúli nás do
ochrany.

(Ukážky sú z antológie poézie napísanej
vo väzení Básnici za mrežami, ktorú zo-
stavil Rudolf Dobiáš.)

Feministická autorka Mary Walling Blackburnová v knihe pre deti propaguje potrat

Šťastný duch?!

Americká autorka Mary Walling Blackburnová (na obr.) v svojej najnovšej elektronickej knihe pre deti vkladá počas rozhovoru s „*duchom svojej sestry*“ do úst trojročného dieťaťa s menom Lee slová obhajujúce a propagujúce potrat.

Sister Apple, Sister Pig (Sestra Jablčko, sestra Prasiatko) je nová detská, len 33-stranová e-kniha od Mary Walling Blackburnovej, ktorá je zameraná na „dospelácku“ tému: potrat. Autorka je feministka a pracuje ako odborná asistentka profesora umenia na Univerzite Umení Meadows School Southern Methodist a je aj zakladateľka The Anhoek School, experimentálnej putujúcej umeleckej školy.

Príbeh je o 3-ročnom dieťati Lee, ktoré, ako autorka zdôrazňuje, môže byť on i ona.

Lee hľadá svoju sestru, ktorá by podľa neho (nej?) mohla byť jablkom, prasiatkom, ale-bo by mohla byť niekde na strome. Lee sa napokon rozhodne: „*Sestrička je šťastný duch!*“ a výslovne hovorí, že je rád(a), že sestra nejestvuje, pretože by jeho rodičov obťažovala.

„DOBRE DÔVODY“

„*Lee je teraz jediným dieťaťom ocka a mamičky, aj keď kedysi existovala aj jeho sestra,*“ začína sa kniha. Kde však táto sestrička žije teraz?

Lee vysvetľuje svojmu ockovi, „*Nuž, bývala v mame a už nebýva.*“ Keď ocko súhlasí, Lee povie: „*Moja sestrička žila predtým mnou, ale mamička si ju nemohla nechať. Mama však hovorí, že je duch.*“ Keď sa ocko spýta Lee, či je z toho smutný(á) či vystrašený(á), Lee povie: „*Nie som smutný, že moja sestra je duch. Ak by ste si moju sestru nechali, boli by ste unavení a smutní a šialení!*“

Otcovi odpoveď Lee nedá, a tak sa pýta, prečo si to myslí. „*Pretože by sme boli diví a hlasní a niekedy by sme sa aj handrkovali. Mama by mohla mať strach, či si bude môcť dovoliť kúpiť pre nás dosť jedla. Mama by nemusela mať dosť času na to, aby mi čítala, maľovala si so mnou, aby sa so mnou hrala, rozprávala so mnou,*“ odpovedá Lee.

Ocko úvahu dieťaťa označí za „*dobré dôvody*“, pretože Lee nemá sestru „*tu*

a teraz“. „*Keď bude viac času a peňazí, možno, že budeš mať ďalšiu sestru,*“ ukončuje debatu otec.

Ale ani pri čítaní rozprávok nemohol Lee zabudnúť na svojho strateného súrodencu. Svojmu strýkovi zašepkal „*tajomstvo*“: „*Tým tajomstvom je to, že ona je duch!*“ Lee a strýko predstierajú, že „*duch sestry*“ tam stále je. „*Duch toho dievčatka možno teraz sedí vedľa mňa,*“ hovorí strýko. Lee mu vysvetľuje: „*Predtým, než mala mamička mňa, mala potrat,*“ ale „*uistíť*“ ho, že „*sestra je šťastný duch*“.

Aj strýkov kamarát Jess sa pýta Lee, kde je „*sestričkin duch*“. Lee odpovedá: „*Duch sestry má svoje vlastné povinnosti!*“ Ale „*ak by som ho potreboval on sa vráti, keď ho zavolám.*“ A tak sa aj stalo, pretože na záver knihy „*mama, ocko, Lee (a sestra) idú podvečer domov*“.

ZVRÁTENÁ CHVÁLA

Mary Walling Blackburnová opísala knihu svojimi vlastnými slovami ako „*nebezpečnú hru, aby sa zistilo, kto je odvážnejší*“. V poďakovaní dokonca ďakuje svojmu vlastnému „*duchu sestry*“ a varuje „*masochistov, aby hľadali inde*“, pretože „*na týchto stránkach nenájdu luxus smútku, ostré bodnutie pochybenia, či slanú vinu*“.

V poznámke pod čiarou Mary Walling Blackburnová vysvetľuje: „*Postava Lee*

má pomôcť utíšiť potlačené psychické napätie vytvorením aktívneho spojenca, ktorý sa zrodil z tejto úzkosti. Lee to robí bez toho, aby zostával v nejakom medzipriestore medzi potešením a bolesťou. Je v tom politická leš, keď sa smútok a strach stáva ľahkým a čínorodým?“

Abraham Adams v *Artforum International Magazine* označil M. Walling Blackburnovej dielo pre deti za „*detskú pro-choice knihu*“. V recenzii tvrdí, že „*je to provokácia pre dospelých*“ či „*koncept, ktorý je istou formou niečoho, čo táto umelkyňa nazvala istou formou ochrany*“. Mike Opelka v *The Blaze* nazval túto e-knihu nielen „*ohromujúcou*“, ale označil ju aj za „*hru s ľuďmi, ktorí sú proti takejto voľbe*“.

Kniha, ktorá propaguje deťom umelý potrat je k dispozícii zadarmo na publikačnej platforme *e-flux*. Začiatkom tohto roka Walling Blackburnová počas jednej zo svojich umeleckých šou *Záhrady proti plodnosti* (sic!) v Sala Diaz v San Antoniu verejne čítala zo svojej knihy *Sister Apple, sister Pig*. A aby zvrátenostiam nebolo koniec, tak len pre zaujímavosť: Súčasťou spomínanej show bola rakva vo veľkosti plodu pokrytá čokoládovou polevou s maľbou s pamätným dátumom potratu pripomínajúcim On Kavarov štýl...

KATIE YODER/LifeSiteNews
(Snímka: *e-flux*)

Múdry neschybí – inzeruje vo VOXe

Miesto pre
váš
inzerát

Objednávky:
vox@prikryl.sk 0915 793 811

*Myslím, teda viem: **VOX** násobí šance*

**Inzerujem
v ňom!**

Objednávky:

vox@prikryl.sk 0915 793 811

**Objednajte si
dvojtyždenník o náboženstve a kultúre**

**Celý ročník
si môžete objednať
kedykoľvek v priebehu roka.
Neprídete tak nielen o jednotlivé čísla, ale ani o prílohy.**

**Ročné predplatné je 10 eur,
polročné 6 eur.**

**Do správy pre prijímateľa kvôli identifikácii platby
uved'te
priezvisko a adresu**

**Dvojtyždenník o náboženstve
a kultúre**

Vydáva Rada pre vedu, vzdelanie
a kultúru KBS

Adresa redakcie: Dvojkrížna 4,
821 06 Bratislava
ISSN 1339-3634

Vychádza dvojtyždenne v pdf podobe.
Cirkevný cenzor: ThLic. Zdeno Pupík, PhD

Šéfredaktor: Mgr. Pavol Prikryl
tel. +421 915 793 811,
e-mail: vox@prikryl.sk,
prikryl62@gmail.com

Predplatné si je možné objednať
e-mailom alebo telefonicky:
vox@prikryl.sk
+421 915 793 811

Číslo bankového konta:
SK20 0200 000000 7516949112